reſcibiendo luego del acuſador la jura, (7) que non ſe mueue malicioſamente a acuſar, mas que cree que aquel a quien acuſa, que es en culpa, o que fizo aquel yerro de quel faze la acuſacion. E deſpues deſto (8) deue emplazar al acuſado, e darle traslado de la demanda, ſeñalandole plazo de veynte dias, (9) a que venga reſponder a ella.

LEY XV.

Ante qual Juez puede, o deue, ſer fecha la Acuſacion.

L. 2. tit. 16. lib. 8. Recop.

POr todo yerro, o mal fecho, que algund ome faga, deue ſer apremiado por el Judgador del lugar, do lo fizo, (1) que cumpla de derecho a los que lo acuſan dello, maguer ſea el malfechor de otra tierra. E ſi por auentu-

actio. in princ. dicentem, quòd eadem forma ſolemnitatis requiritur in inquiſitione, quæ in accuſatione præterquam in inſcriptione ad pœnam talionis, quia cum locum accuſatoris ſubeat judex, ejuſdem debet eſſe naturæ inquiſitio, quod accuſatio, L. 1. §. *hæc actio. ff. ſi quis teſta. libe. eſſe juſ. fue.* & hoc placet Bar. ubi ſupra quantum ad hoc, ut inſeratur locus, & tempus eodem modo, quia non debet in tanto crimine vagari, & limitat, & intelligit hoc ibi Barto. quantum fieret inquiſitio de ſpeciali delicto, ſi tamen eſſet inquiſitio generalis, tunc procederet opinio prima, per text. & ibi Inn. *in cap. fin. de purg. cano.* & idem vult Bar. *in L. 1. col. 2. C. qui accuſ. non poſ.* & adde Ang. *in dict. leg. libellorum,* tenentem quòd in inquiſitione ſervetur dicta ſolemnitas ſequens Jac. Burr. & mihi ſatis placent dict. Bar. *ne reo auferatur defenſio.* Quid autem ſi crimen opponatur per modum exceptionis? Vid. per Bar. poſt Dinum *in L. 1. ff. de excep.* & Ang. *in dict. leg. libellorum,* ubi concludit, quòd ſi proponitur ad punitionem, veluti ſi objicia contra prælatum electum, tunc quia inſtar accuſationis habet, inſeri debet locus, & tempus, alleg. *C. ut circa, de elect. lib. 6. & clemen. conſtitutionem, de appella.* ſi verò excipiatur ſolum ad repellendum, tunc non ſit neceſſarium, alleg. *cap. præſentium, de teſti. lib. 6.* & ita dicit fuiſſe judicatum ſe advocante, & vid. per Bart. *in* L. *Prætor edixit, ff. de injur. & in L. 2. §. ſi publico, in fin. ff. de adult.* & nota bene, quòd non purgabitur defectus libelli inepti in accuſatione ex probationibus poſtea factis, ſed reus abſolvendus eſt, quia ineptus libellus non firmatur propter aptam probationem, Bal. *in L. 1. in fin. ff. de jur. om. jud.* Bart. *in L. ſi præſes, ff. de pœn.* tradit Deci. *conſil.* 83. *col.* 1. incipit *in cauſa accuſationis,* & vid. Alex. *dict. conſil.* 72. *col.* 3. & vid. quòd circa hoc dicit Ang. Aret. *in ſuo tract. maleficio. in parte incheata, & facta, in fin. & limita.* ut per eum in parte emergentibus, & contingentibus.

Sed quid ſi ex forma decreti, vel ſtatuti, vel commiſsionis proceditur ſummariè, tamen veritate inſpecta: an tunc procedet libellus, & judicium in criminalibus, non ſervata iſta ſolemnitate? Alex. vult quòd ſic, *conſil.* 6. 3. *vol.* incipit *circa proceſſum*: quòd ſi eſſet verùm eſſet ſingulare propter, LL. hujus regni jubentes procedi ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta, ut habetur *in* L. 11. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordin. rega.* quæ tamen leg. loquitur in civilibus, & fortè in criminalibus tenendum eſſet contrarium: cum iſta ſolemnitas non ſolum concernat quæ ſunt juris poſitivi, ſed etiam defenſionem: quæ eſt de jure naturali, quæ non videtur tolli per tale ſtatutum, vel reſcriptum.

Sed an ſufficiat hic contenta exprimere per relationem ad aliud? Dec. *dict. conſil.* 83. *col.* 1. dicit, quòd non, allegans Ang. *in* L. 1. *ff. de libe. & poſthu.* & alia Ang. tamen non loquitur in libello accuſationis, & ex ejus dictis innuitur ſufficere, ſi conſtaret certum quid ex eo, ad quòd ſit relatio: facit, *L. aſſe toto, ff. de hære. inſti.* & nota quod in notoriis non requiritur iſta ſolemnitas, gloſſ. *in dict. authent. de exhiben. reis, in parte libellum,* Bal. *in* L. *cum fratrem, C. de his quib. ut indig.*

Sed an ſolemnitas hujus L. & *dict. libellorum,* locum habeat de æquitate canonica? And. Siculus *in cap. dilecti. de judi.* dicit, quòd non, arg. illius text. & quod vidit Joan. de Ana. allegantem quoſdam repetentes *in cap.* 1. *de accuſ.* qui ita tenebant allegat etiam Lauren. & Arch. tenere dictam opin. *in §. libellorum,* 2. *quæſt.* 8. ubi ſi rectè inſpiciatur, hoc non dicit Arch. neque Lauren. qui ſuper verb. *illo, L. Jul.* dicit hæc verba hoc non eſt apponendum ſecundum canones, quia non requirunt has ſubtilitates extra de judic. delicti, & ſic voluerunt dicere, quod exprimere, quod accuſat, *L. Jul. de adult. non eſt neceſſarium,* ſecundum canones, imo neque ſecundum LL. ſecundum Angel. *in dict. leg. libellorum, poſt princ.* unde fatendum eſt, quòd etiam ſecundum canones debet ſervari iſta ſolemnitas, dicit tamen Socin. *conſil.* 109. *col.* 3. incipit *clarum eſt, in 3. vol.* quod licèt ita ſit fatendum, ſi criminaliter agatur tamen ſi agatur civiliter non eſſet neceſſarium, alleg. pro caſu text. *in cap. cum dilectus, de ordin. cog.* vide ibi per eum, nam & hoc quod dicit, ſi agatur civiliter, videtur contra tex. *in cap. tuæ, de proba.* & ibi Cardin. & Joan. de Imo. notant. & ſaltem quando ex delicto daretur actio civilis famoſa: videtur quod debeat ſervari iſta ſolemnitas, *L. ſed ſi ex dolo, §. fin.* & ibi Bart. *cum* L. *ſequent. ff. de dolo,* & vid. LL. 10. & 11. & 12. *tit.* 9. *part.* 4. & per Bal. *in cap.* 1. *in princ. col.* 4. & 5. *quib. mod. feu. ami.* qui dicit, quòd ſi reus cum civiliter agitur de crimine petit ædi locum, & menſem, debet ædi ei, ſi tamen non petat, procedit libellus, & ibi reſpondet *ad d. L. item exigit, ff. de dolo,* & ad *d. cap. tuæ, de procu.* vid. ibi per eum qui loquitur ſatis notabiliter, & ejus dicta credo ſervarentur in practica, & adde quæ dixi *in L.* 13. *tit.* 9. 4. *part.* his etiam adde Ang. Aret. *in tractat. maleficio. in parte in platea communis, col.* 3. ubi dicit quod in actione, *L. aquiliæ,* non eſt locus, nec tempus inſerendum ſecundum Bar. *in L. nerarius, ff. ad* L. *aquil.* quia damnatus, *L. aquilia,* vel quod metus cauſa, vel ex edicto unde vi. non eſt infamia, gloſſ. & Bart. *in L.* 1. *in princ. ff. de infam.* ex quo colliges reſponſionem ad *cap. cum dilectus, de ordine cog.* quem pro ſe allegabat Socinus.

(7) *La jura.* Nota hic expreſſum, quod debeat in accuſatione fieri iſtud juramentum, nam de jure communi, ut dicit Alber. *in dict. L. libellorum, col.* 3. hoc non reperiebatur expreſſum, ſed ex generali conſuetudine dicit præſtari, ut & not. gloſſ. *in cap. ſi duo viri.* 35. *quæſt.* 6. & facit *cap. ut circa de electio. lib.* 6. & adde Ange. Aret. *in parte necnon ad querelam, col.* 1. *in tract. maleficio.*

(8) *Deſpues deſto.* Nota quòd non exigit hæc leg. ſubſcriptionem ad pœnam talionis, non enim eſt in uſu, ut dicit Alber. *in dict. L. libellorum, col.* 3. vid. quæ dixi *in d. L.* 13. *tit.* 9. *part.* 4. vides etiam quod neque hæc leg. exigit fidejuſſorem de proſequenda accuſatione quòd nota propter id quod dicebat Aret. *in d. tract. in parte neque non ad querelam, col.* 2.

(9) *Veynte dias.* Sumptum eſt ex ſumma Azo. *C. eod. in ſumma, col.* 2.

LEX XV.

Ubi quis delinquit ibi tenetur accuſatori reſpondere, & non alibi, niſi alibi accuſatus ſine exceptione reſpondeat, vel in loco domicilii, vel ubi majorem partem bonorum haberet accuſetur, aut ſi vadit de loco in locum, fugiens latitando, tunc enim poteſt ubi reperitur, accuſari, & ſi contra eum probetur, vel ſit confeſſus punietur. Hoc dicit.

(1) *Do lo fixo.* Concord. *cum* L. *fin. ff. eod. & L. ſi*

cui,

tura, el que ouieſſe fecho el yerro en vn lugar, fueſſe deſpues fallado en otro, e lo acuſaſſen y delante del Judgador do lo fallaſſen, ſi el reſpondieſſe ante el (2) a la acuſacion, non po-

cui, §. idem imperator. eod. tit. & cum L. *præſes,* 2. *ff. de offic. præſ. & ff. de noxa, L. fin. & cum aut. qua in Provincia, C. ubi de crimi. agi. oportet, &* L. 1. *C. ubi ſenat. vel clari. & cap. poſtulaſti, & cap. fin. de foro compe.* & locus delicti dicitur potiſsimum forum ipſius delinquentis, ſecundum Bal. *in L. de quibus, ff. de legi. quæſt.* 5. *per text. in authent. at nulli judicum, §. ſi quis verò comprehenſorum, col.* 9. non autem ratione delicti efficitur propriè ſubditus, licèt efficiatur de foro, gloſſ. notab. *in cap. nuper, de ſenten. excom. & in clement.* 1. *de foro compe. & maleficio. commiſ.* in diſtrictu civitatis puniri debet per poteſtatem, vel rectorem illius civitatis, cujus eſt diſtrictus, L. 1. & ibi Bal. *C. ubi de poſſe. agi. opertet.*

Quid autem ſi delictum committitur in civitate alteri fœderata? Vide per Bar, & ibi additio. *in L. non dubito, ff. de capti.* ubi bonus text. de cujus intellectu vid. Bal. *in* L. *executorem, col.* 8. *verſic. ſed quæro quid de civitatibus confœderatis, C. de execu. rei judi.*

Et quid ſi dubitatur de loco delicti an fuerit intra, vel extra territorium? Vid. Bar. *in L.* 1. *§. cum urbem, ff. de offic. præfe. urb.* referentem Innoc. *in cap. ſuper literis, de reſcrip.*

Quid autem ſi reus fuit contumax, & poſt condemnationem factam per judicem territorii apponitur per reum, quod non fuit commiſſum in territorio? Vid. per Bal. *in L. licèt, col. pen. verſic. ſed hic quæro de tali quæſt. C. de procu.* qui dicit, quod ex ſententia eſt inducta quædam præſumptio quæ transfert onus probandi in reum, & ſic ſibi incubit onus probandi, quæ tamen objectio, ſi fuerat oppoſita à prin. accuſator, vel inquiſitor debebat probare de territorio, & ſic æquiparantur contumax, & ſponte procedens, vid. ibi quia eſt menti tenendum ad iſtam *L. inf. in ſequenti dicto.*

Quid autem ſi Archiepiſcopus delinquat in Diœceſi ſuffraganei ſui? Inn. & communiter Doct. *in cap. cum inferior, de major. & obed.* tenent quod non poſsit puniri à ſuffraganeo, etiam ſi eſſet Epiſcopus, qui haberet duos Epiſcopatus unum eorum ex diſpenſatione, & idem tenet Arch. *in cap.* 2. *de conſt. in* 6. *in hoc tamen dicto,* quando Epiſcopus habet alium Epiſcopatum ex diſpenſatione, qui non eſt de Metropoli, contrarium tenet Abb. *in d. cap. cum inferior,* & dict. Abb. favet Feli. ibi *col.* 1. & 2. relinquit tamen cogitandum, quia punctus eſt diſputabilis: vid. ibi per eos, & per Maria. Soc. *in cap.* 1. *de rapto.* qui in hoc adhæret opin. Abb. cui etiam opin. adhæret And. Sicul. in addi. ad Bal. *in d. authent. qua in Provincia,* delegatus etiam Judex à Principe, ſi delinquat in territorio ordinarii, puniri poteſt ab ordinario, vid. per Ci. & Doct. *in dict. authent. qua in Provincia.*

Sed an poſsit eum punire ratione ſententiæ, quam in cauſa delegata protulit injuſte? Cyn. vult quod ſic, *in dict. authent.* ſed Pe. de Ancha. *in repe. cap. poſtulaſti, de foro compe. in* 6. contrarium tenet, quod ratione injuſtæ ſententiæ ſimpliciter non poſsit, etiam finita delegatione conveniri coram ordinario, quia ſoli deleganti tenetur delegatus de hoc rationem reddere, ſi verò conveniatur ratione fraudis, & doli puta quia dicitur corruptus pecunia, vel per fraudem, & ſordes pronunciare, tunc poterit per *L. ſi quis libertatem, ff. de peti. hæ. & L. ſi duo patroni, §. idem Julianus, ff. de jur. ju.*

Quid autem ſi ſint duo domini ejuſdem loci fungentes pari imperio, & unus eorum delinquat, an poſſit puniri ab alio? Ang. *in* L. *eſt receptum, ff. de juriſd. om. jud.* dicit, quod ſic, quia intelligitur eo ipſo ſe ſummittere juriſdictioni, & imperio condomini contra Ang. tamen in hoc tenet ibi Pau. de Caſt. & ſequitur eum Alex. allegans copioſè, & Feli. *in dict. cap. cum inferior, col.* 1. par enim in parem, non habet imperium, *cap. innotuit, de elect.* & duobus procuratoribus ſimul datis, unus non poteſt agere contra alium, *L. qui duos, ff. de procura.* nam, & aſinus intumeſcit, cum videt per comparem ſe comprehendi, *L. hæres per ſervum, ff. de acqui. hære.* & ubi pares contendunt ad invicem recurritur ad Principem, *L. ſi duo, ff. de re judi. L. in offerendis, C. de appella.* nec obſtat, quod Romulus punivit Remum delinquentem, licèt eſſent conſortes: quia Romulus ſorte obtinuit imperium, vi. per Bar. *in* L. *ſi quis violaverit, ff. de rerum diviſio. & in L. inter tutores, ff. de admini. tuto.* per Maria. *in dict. cap. poſtulaſti, col.* 5.

Quid autem ſi delictum committatur in territorio communi utriuſque civitatis, vid. per Bal. *in* L. *unica, col.* 7. *C. de confe.* ubi concludit quod prævenientis per citationem erit cognitio, vid. ibi per eum, & quod idem Bald. notat *in L.* 1. *verſic. in initio, pen. col. verſic. quod ſi ſit in confinio, & teſtes neſciunt diſtinguere, ff. de offic. præfe. urb.* & quia iſta materia eſt latiſsima in qua fiunt multæ quæſtiones, vid. de eis per Abb. *in dict. cap. fin. col.* 6. & 7. & per Maria. Socin. latè *in dict. cap. poſtulaſti,* quia tamen multa ex prædictis per eos non reperies hic inſervi, quæ ſunt notabilia, adde etiam quod notat Bal. *in L.* 2. *C. ubi de crimi. agi. opor.* & Nico. de Neapo. *in dict. leg. juriſperitos, ff. de exc. tutu.* & Ang. Aret. *in tract. maleficio, in parte neque non ad querelam, col.* 6. Bal. *in* L. *ſi plures, col.* 5. *C. de condi. inſer.* Abb. *in cap. cum inter, de conſuetu. & in cap.* 1. *de præſump.* & Bal. *in L. ſi quis non dicam rapere, col.* 4. *C. de Epiſc. & Cleric. & in* L. *C. de eunuch. & in §. injuria, col.* 3. *de pace jur. firm.* & Bar. *in L. libellorum, ff. de accuſ. & in* L. *& ſi amicis, §.* 1. *ff. de adult.*

(2) *Reſpondieſſe ante el.* Et ſic in criminalibus, ut hic vides ſit prorogatio juriſdictionis, adde *L.* 1. cum gloſſ. ibi in verb. *incheata, C. ubi de crimi. agi. opor.* de quo, & per gloſſ. & Doctor. *in* L. 1. *ff. de judi.* & per Bal. *in* L. *ſi, qui ex conſenſu, C. de Epiſ. aud. & in L.* 1. *C. de juriſ. om. judic.* & per Doctor. *in L. magiſtratibus, ff. de juriſ. om. jud.* & tene menti iſta L. quæ in hoc approbat opi. Azo. *C. ubi de crimi. agi. oper. in ſum.* & reprobat opi. Specul. *in tit. de comp. judi. adi. §.* 1. *verſic. ſed nunquid in judicem, col.* 7. approbat etiam iſta L. opinio. Gandini. *in ſuo tracta. malefic. ſub rubr. ubi puniatur delinquens,* & dicit Angel. *in* L. 1. *in prin. ff. de confe.* quod per confeſsionem rei, quam facit coram judice incompetenti, alias habente merum imperium, videtur prorogata juriſdictio, & idem tenet Angel. Aret. *in ſuo tracta. malefi. in parte comparent dicti inquiſiti, & confitentur totum*; & ſatis probatur in iſta L. advertè tamen quod in judicio inquiſitionis, non fieret iſta prorogatio, ut notat Bal. *in L.* 1. *in fin. C. ubi de crimin. agi. opor. & in L.* 1. *C. de ſica, in verſic. & adverte.* Deci. *in cap. at ſi Clerici de judi. in princ. in col.* 2. an autem de loco ad locum poſsit fieri prorogatio in criminalibus, Bal. *in dict. leg.* 1. *C. de juriſd. om. jud.* vult quod non, contrarium tamen tenet Albe. *in L. præſes Provinciæ,* 1. *ff. de offic. præſi.* poſt Guido de Suza ex eo, quia non omnino redigitur ad inſtar privati, ſed tamen eſt privatus exercitio juriſdictionis, limita tamen iſtam leg. diſponentem, de prorogatione in criminalibus, quando fieret in judicem habentem merum imperium ad cognoſcendum de cauſis criminalibus, prout voluit gloſſ. *in dict. leg.* 1. & declarat ibi Ang. *col. fin.* Secus verò ſi non haberet: ut notat gloſſ. *in L. inter convenientes, ff. ad munici.* Item limita, & intellige, quando fieret prorogatio doloſe, ut inveniat judicem ſibi gratioſum, quia tunc non tenet *L.* 3. *ff. de præva.* Ang. *in dict. leg.* 1. & vult etiam Bal. *in L. ſi qui ex conſenſu, col.* 2. *verſic. revoco igitur, C. de Epiſc.*

aud.

niendo ante ſi alguna defenſion, (3) ſi la auia; dende en adelante, tenudo es de ſeguir (4) el pleyto ante el, faſta que ſea acabado; maguer el fueſſe de otro lugar, e ſe pudiera eſcuſar con derecho, de reſponder ante el, ante que reſpondieſſe a la acuſacion. Otroſi dezimos, que puede ſer acuſado el mal fechor delante del Judgador del lugar do fiziere el ſu morada, (5) o delante de aquel do ouieſſe la mayor parte de ſus bienes, (6) maguer el acuſado ouieſſe fecho el yerro en otra parte. E ſi aquel que fizo el yerro fueſſe ome que anduuieſſe fuyendo de vn lugar a otro, (7) de manera, que lo non pudieſſen fallar do fizo el mal fecho, nin do ha la mayor morada; eſtonce eſte, en qualquier lugar do lo fallaren, lo pueden acuſar, e es tenudo de reſponder a la acuſacion; e puedenle dar pena ſegund mandan las leyes, ſi le fuere prouado el yerro, o lo conoſciere el meſmo. Mas en otro lugar, (8) ſi non aquellos que de ſuſo diximos, non es tenudo el acuſado de reſponder a la acuſacion que fazen del, ſi non quiſiere.

LEY XVI.

En que manera deue el acuſado reſponder a la Acuſacion, que fazen contra el.

PVes quel acuſado aya reſcebido traslado de la acuſacion, e que le aya el Juez ſeñalado dia a que venga reſponder, ante que reſponda, puede poner defenſion (1) ante ſi, para deſechar al acuſador, o otra, ſi la ouiere atal que pueda valer ſegun derecho. E ſi tal defenſion non puſiere ante ſi, tenudo es de reſponder en todas guiſas a la acuſacion, ſi, o non, (2) al plazo que le fueſſe pueſto. E deſque ouiere reſpondido, ſi el yerro ſobre que fue acuſado es de tal natura; que ſi le fuere prouado, que deue reſcebir muerte, o perder miembro, o reſcebir otra pena en el cuerpo, el Judgador deue catar, que el acuſado ſea guardado (3) de manera que ſe pueda cumplir en el la juſticia; dandolo a Caualleros, o a otros omes, que lo guarden, (4) o metiendolo en la carcel, donde pueda ſer bien guardado; todauia catando, que le den tal priſion, o guarda, ſegun que el ome fuere. Ca, en tal caſo como eſte, non deue ſer dado ſobre fiador, (5) en ninguna guiſa. E la manera en que deue reſponder el acuſado a la acuſacion que le fazen, diximos mas lleneramente en la tercera Partida deſte libro, en el Titulo del Demandador, e del Demandado, en las leyes que fablan en eſta razon.

aud. Item limita quando cauſa criminalis eſſet ſuper re feudali, cujus cognitio pertinet ad dominum feudi: nam tunc invito, vel ignorante domino feudi non poſſet prorogari alterius judicis juriſdictio: ut tradit notabiliter Andr. de Iſer. *in §. præterea, ſi inter duos, col. 6. & 7. de probi. feud. alie.* per Frederic. Socin. *conſil. 87. col. 2. verſic. ſecunda ratio, in 3. volum.* & vult Angel. *in dict. leg. 1. col. 3. verſic. an autem Paduanus, & col. fin.* Item limita, niſi talis prorogatio fieret in judicem alterius Regni, & territorii, nam tunc non poſſet fieri, & ita intelligo, quæ notat Bald. *in dict. leg. ſi qui ex conſenſu,* ibi breviter ego teneo, & Joan. Fab. ibidem, & Ang. *in dict. leg. 1. col. fin.* ſi tamen omnes judices eſſent ſub eodem regno, & dolus ceſſaret, fieri poſſet prorogatio, ut apertè in iſta leg. partitarum dicitur.

(3) *Alguna defenſion.* De dilatoriis dicit, ad excluſionem judicii, quòd non ſit de juriſdictione illius judicis, ſcilicet, ut in caſu hujus leg. & adverte quòd intelligi debet iſta L. de eo, qui ſciebat ſe non ſubjectum: ſeu non eſſe de foro judicis cognoſcentis, nam ſi putaret ſe eſſe ſubjectum: non videtur prorogare, & nulla eſſet ſententia, *LL. 1. & 2. C. ſi à non comp. jud.* & tenet Azo. *C. ubi de crimi. agi. opor. in ſum.*

(4) *Es de ſeguir.* Sed an judex proprius tenebitur habere ratam talem prorogationem in criminalibus, ita quod ſuper crimine illo non procedat. Joan. Andr. in addi. ad Spec. *tit. de comp. judic. aditio. §. 1. col. 7. in verſic. ſed nunquid in judicem alterius juriſdictionis,* in additione ſuper parte ſenſu, refert Gulliel. de Suza, dicentem, quòd ſi tale eſt crimen, de quo judex poſsit inquirere, non tenebitur habere ratum, nec per factum delinquentis impedietur ipſius officium: in aliis verò criminibus ex quo accuſans, & accuſativus ſponte ſub alio judice litigant, ipſe ordinarius conquieſcet, & cum hoc tranſit Joan. Andr. limitans inter Clericos non procedere iſtam quæſtionem qui ſine conſenſu Epiſcopi prorogare non poſſunt, *cap. ſignificaſti, de foro compe.*

(5) *Su morada.* Concord. *cum dict. leg. 1. C. ubi de crimi. agi. opor. L. legatorum, §. ſed eos, & §. ſi quis, ff. de inter, & rel.* ſed an judex originis, vel domicilii, poſsit procedere per inquiſitionem ad punitionem delicti commiſsi extra domicilium, ſeu juriſdictionem ſuam? Gandinus *in tracta. maleficiorum ultimo fo. tenet quod non,* Ang. etiam Aret. refert circa hoc opiniones contrarias *in ſuo tracta. malefi. in parte hæc quædam inquiſitio. col. pen.* ubi dicit quòd ſecutus eſt opinionem, quòd poſsit, ut maleficia puniantur, & vid. ibi additio. & per Bar. poſt Cinum *in L. 1. C. de ſum. Trin. & fid. cath. ulti. fo.* & Bald. ibidem, *col. 12. cum ſequent.*

(6) *De ſus bienes.* Not. hoc, & adde, *L. 2. C. ubi ſena, vel clar. & gloſ. in cap. dilectus filius de reſcrip.* & intelligerem cum ibi delinquens reperiatur, ex his quæ dixi *in L. 32. tit. 2. 3. part.* & vide *in gloſ. final.* Gandinus verò ſub rubri. ubi puniatur delinquens, intelligit hoc dicens, & nota quod quis dicitur habere domicilium, ubi habet majorem partem fortunarum ſuarum, & larem ſuum.

(7) *A otro.* De vagabundo loquitur, & nota ad ea quæ gloſſ. & Doct. dicunt *in dict. leg. 1. & 2. C. ubi de crim. agi. opor.* & adde *L. 32. tit. 2. part. 3.* & gloſſ. *in L. 4. §. præter, ff. de damno infe.* & ibi Bart. *in fin.* Abb. *in cap. fin. 7. & 8. col. de foro comp.* Joann. de Pla. *in L. generali, C. de decurio, lib. 10. & in L. unica, C. de colo. tracen. lib. 11. & in* L. 1. *de tyro. lib. 12.* & Bald. *in L. fin. C. de præſ. longi tempo.* & dicit Ang. *in dict. leg. 1.* quòd cum habes unum malefactorem notorium qui tamen non in tuo territorio deliquid, ſi vis facere eum mori facias, quod confiteatur ſe vagabundum: hoc tamen dicit non facias ad pompam, ſed cum tua conſcientia hoc dictat.

(8) *En otro lugar.* Et ſic extra locum delicti, vel domicilii, vel prorogatæ juriſdictionis, vel quando quis eſt vagabundus non poteſt accuſari: ut hic habes, vel ubi habet majorem partem fortunarum ſuarum, ut ſupra dixit, qui fortè caſus fuit poſitus propter id, quod habetur *in L. 2. C. ubi de crimi. agi. opor.* de eo qui aſsidue in aliquo loco converſatur, quod Ang. ibi intelligebat de converſatione per decennium, minoris enim temporis converſatio non ligat converſantem illi foro, ſecundum Cyn. *in L. 2. C. ubi ſena. vel cla.* vel dic quòd iſte caſus de habente majorem partem bonorum in alique loco, addatur in iſta leg. & intellige ut ſuperius dixi, & ille caſus de aſsidue converſante, licèt non ponatur hic, includatur ſub eo, *do fiziere ſu morada,* dicto ſuperius, Ang. tamen ubi ſupra ponit iſtum, ut diverſum, vide ibi per eum.

LEX XVI.

Debet accuſatus reſpondere in termino ei præfixo ad reſpondendum, & conteſtari, niſi habeat aliquas contrajudicem, vel contra accuſatorem exceptiones, & facta reſponſione faciet eum judex per milites, vel alios cuſtodiri, aut in carcere moderato, ſecundum ſtatum perſonæ, poni, aut cuſtodiri, nec detur fidejuſſoribus. Hoc dicit.

(1) *Defenſion.* De dilatoriis dicit, ut ſequitur, & concord. *cum* L. *ſi maritus, §. præſcriptiones, ff. de adult. & C. eod.* L. *adulterium,* vid. Azo. *C. eod. in ſumma, col. 2.* debent enim hæ dilatoriæ ante litem conteſtatam opponi: ut hic, & in dictis juribus: & *in cap. inter Monaſterium, de re jud.* & dixi ſupr. eod. L. 4.

(2) *Si, o non.* Sic ſit litis conteſtatio, ut hic, & *in* L. 3. *tit. 10. 3. part.* ubi vid. quæ dixi, & habes hic, quod lis debet conteſtari in criminalibus: adde, L. *is qui reus, ff. de pub. jud. &* L. 2. *ff. de adult. verſic. qui hoc dicit, & §. ſi publico,* & vid. de iſta conteſtatione in criminalibus *in extravaganti ad reprimendum,* ubi Bar. ſuper verbo *conteſtata*: & ex probationibus factis litè non conteſtata, non poſſet accuſatus damnari. Bal. *in L. ſi magnum, C. qui accuſ. non poſ.* Quid autem ſi reus præſens nolit litem conteſtari? Vide per Bal. *in* L. 1. *col. 9. C. qui accuſa. non poſ.* & per Bar. ubi ſupra, *& in L. non videtur ſe defendere, ff. de reg. jur.* & quod notat Bal. *in authent. at qui ſemel, col. fin. C. quomodo,* & quando judex, & quid ſi accuſatus de homicidio comparet, & opponit exceptionem declinatoriam, judex tamen dicit: amice reſponde libello, & conteſteris litem ſalvis exceptionibus tuis in hoc artic. Bar. *in L. peremptorias, col. 4. C. ſenten. reſ. non poſ.* dicit, quod non poteſt cogi tunc litem conteſtari: quia lite conteſtata debet ſtare in carcere, quia tunc inter reos recipitur: quod limitat quando ſtatim poſſet probare declinatoriam, alioquin cogitur litem conteſtari ſalvis exceptionibus: allegat gloſſ. notabilem, *in* L. *nam, & poſtea, in princ. ff. de jurejur.* & dicit hoc menti tenendum.

(3) *Guardado.* Adde *L. Divus, ff. de cuſto. reo. & LL. 4. 5. & 6. tit. 29. ead. part.* ubi latius de hoc.

(4) *Omes que lo guarden.* Hi dicuntur commentarienſes, habes hic quod licèt ſit caſus ubi quis non poteſt relaxari ſub fidejuſſoribus, quia pœna eſt corporalis, poterit tamen relaxari ſub cuſtodibus commentarienſibus quos vulgo dicimus, *fiadores carceleros,* & adde, L. 1. *ff. de cuſto. reo.* de qua iſta ſumpta eſt, *& C. eod. L. ad commentarienſem,* ubi Cyn. & Salyc. ſi tamen ſcelus eſſet grave, tunc hoc deberet fieri: ſed in carcere, & vinculis detinendus eſſet, ut habetur *in dict. leg. 1.* ad quod adde quæ in hoc tradit Roderic. Suarez, *in ultima repetitio. legum fori cum tractat. de fidejuſſore in cauſa criminali, fol. 7.* qui dicit ſecuriorem practicam eſſe ne iſtud fiat niſi jam publicatis atteſtationibus, & ita quod jam verè, vel præſumptivè conſtet de innocentia accuſati. & allegat ad hoc quandam legem Toleti. de cuſtodia tamen in qua debet poni nobilis, vid. *L. 4. tit. 29. infra ead. part.*

(5) *Sobre fiador.* Habes hic quod non eſt relaxandus reus ſub fidejuſſoribus quando crimen eſt tale quod venit imponenda pœna corporalis: adde, L. *Divus pius, ff. de cuſto. reo.* & quæ dico *in L. 10. tit. 29. infra ead. part.* & an cum imponitur pro maleficio pœna pecunaria, & in defectum pœna corporalis reus debeat laxari datis fidejuſſoribus: tangit Bar. *in* L. *item liberatur, §. qui paratus, ff. quibus mod. pig. vel hypo. ſolvi.* & dicit quod ſi ſtatutum dicit quod condemnetur in certa quantitate, quam ſi non poterit ſolvere amputetur ſibi pes: tunc datis fidejuſſoribus idoneis, debet relaxari, dum tamen ſint fidejuſſores, qui non habent bona veriſimiliter peritura: ſi verò ſtatutum dicat quod condemnetur in certa quantitate, quàm ſi non ſolverit amputetur ſibi pes: tunc non debet relaxari ſub fidejuſſoribus, quia poſſet eſſe quod neque ipſi fidejuſſores ſolverent, quanquam ſint locupletiores, vid. ibi latius per eum, vide etiam de hoc per Bal. *in* L. *data opera, col. 6. C. qui accuſ. non poſ.* ubi dicit quòd ſi ſtatutum dicit quod homicida condemnetur in centum, & ſi non ſolverit, infra decem dies decapitetur, vel perdat manum, quod iſtud maleficium, dicitur capitale attenta aptitudine, & potentialitate, & non eſt relaxandus reus, fidejuſſoribus, quia in dubio ſemper judex debet facere, quod ſecurius eſt: & vid. ibi per eum diſputantem, an hæc pœna ſecundaria ſit pœna maleficii, vel contemptus, & adde, & vid. per eundem Bal. *in L. reos, col. 3. C. de accuſ.* & vide de iſtis per Angel. Aret. *in tract. malefic. in parte quas ſi non ſolverit amputetur ſibi manus dextra, in fin.* & in locis ubi ſe remittit ibidem in eodem tractatu. Si verò crimen non ſit ita magnum, ex quo veniat imponenda pœna corporalis, ſeu corporis afflictiva: relaxatur fidejuſſoribus: ut hic innuitur: & habetur *in dict. leg. Divus: & in* L. *ſi quis reum, ff. de cuſto. reo.* tradit Angel. Aret. ubi vid. *in tract. maleficiorum, in parte fama publica, 12. & 13. col. & col. 17.* & in parte pro quibus Antonius fidejuſsit: ubi, & vid. an unus pro alio poſsit fidejubere, & qualiter fidejuſsio debeat concipi, & quomodo teneatur judex qui non relaxat reum ſub fidejuſſoribus: & ibidem quod caute faciet judex aſſumens approbatores iſtorum fidejuſſorum, & adverte quod captus de mandato Regis non debet relaxari fidejuſſoribus, niſi mandetur à Rege, *L. 24. tit. 18. 3. part.* ex quo infero ibidem eſſe, ſi caperetur per literas requiſitorias alterius judicis.

LEY XVII.

Como el Judgador deue yr adelante por el pleyto de la Acuſacion, ſi alguna de las partes non viniere al plazo.

NOn viniendo el acuſado al plazo que le fue pueſto para reſponder a la acuſacion, deue el Juez paſſar contra el, ſegun dizen las leyes (1) del Titulo de los Emplazamientos. E ſi por auentura vinieſſe el acuſado, e el acuſador non pareſcieſſe, (2) nin vinieſſe al plazo, el Judgador le puede poner pena de pecho, (3) ſegund ſu aluedrio, e fazerlo emplazar de cabo,

L. 4. tit. 10. lib. 8. Recop. L. 10. tit. 24. lib. 8. Recop.

Hęc lex quę accusatore non comperente ad prosequendam accusationem reum accusatum absolvere ab instantia judicii pręcipit: hodie correcta est per L. 4. tit. 10. lib. 8. et per Leg. 10. tit. 24. eod. lib. Rec. quibus etiam sine accusatore procedere et punire reg. judicibus pręcipit. nisi certis casibus ibi exceptis. Vide Olanum in Concord. litª A. n.º 31.

LEX XVII.

Accuſato comparente, ſi non compareat accuſator, arbitrarie punitur pecuniariter, & ſi citatus non comparet, abſolvitur reus ab inſtantia judicii: nec poteſt ipſe amplius accuſare eum, & ſolvet expenſas, & intereſſe & inſuper Regi quinque libras auri: & dabitur pro infami: quia deſervit accuſationem ſine licentia judicis, accuſato verò non comparente proceditur contra eum juxta tenorem legum, *ſupra 3. part. tit. 7.* Hoc dicit.

(1) *Las leyes.* Vide etiam *in L. 7. tit. 8. 3. part.*

(2) *Non pareſcieſſe.* Concord. *cum* L. *qui crimen, &* L. *ſi ea, C. qui accuſ. non poſ. & L. 2. C. ad Turpi, &* L. *prævaricationis, §. fin. ff. de prævaric.* & tene menti, & nota practicam hujus, leg. qualiter debeat procedi contra accuſatorem abſentem per contumaciam: nam gloſſ. & Doct. vario modo in hoc loquuntur prout videre poteris per Spec. *tit. de accuſatione, §. 5. tractandum eſt,* & per gloſſ. Bart. & Doct. *in L. inter accuſatorem, ff. de publi. jud. & in* L. *qui crimen, C. qui accuſa. non poſ.*

(3) *Pena de pecho.* Iſta *L. videtur intelligere,* L. *qui crimen. C. qui accuſ. non poſ.* de qua habet ortum, quòd illa punitio extra ordinem, de qua ibi procedat propter contumaciam accuſatoris: non comparentis in termino primo præfixo, in quo tam accuſatus, quam accuſator debeant

Aut. 2. tit. 24. lib. 2. Recop.

bo, (4) ſeñalandole plazo a que venga a ſeguir ſu acuſacion: e ſi a eſte plazo (5) non viniere, nin ſe embiare eſcuſar (6) por alguna razon derecha, deue el Judgador dar por quito (7) al acuſado, quanto en razon de la demanda que auia contra el aquel que lo acuſo; e fazer pechar al acuſador todas las deſpenſas, (8) e los menoſcabos, que vinieron al acuſado por razon de la acuſacion: e dende en adelante, nunca deue ſer oydo ſobre aquel acuſamiento. E aun mas, deue pechar a la Camara del Rey cinco libras de oro, (9) e ſer dado por enfamado (10) para ſiempre: porque non ſiguio la acuſacion que auia començado, e la deſamparo ſin otorgamiento del Judgador.

L E Y XVIII.

Como puede el Judgador fazer recabdar el acuſado, ſi fuyere en otra tierra.

Ley 2. tit. 16 lib. 8. Recop. L. 7. tit. 3. lib. 8. Recop.

FVyendoſe del lugar algun ome, deſpues que fueſſe acuſado, ſin licencia del Judgador, que lo podria apremiar en alguna de las maneras (1) que diximos en las leyes ante deſta; o ſi fueſſe rebelde, (2) e non quiſieſſe venir a la acuſacion, a reſponder al plazo que le fue pueſto; o

Pareja tit. 1. resol. 9. ex nº 65.

beant comparere: pœna verò Turpiliani, & aliæ procedant, quando monitus iterum, in ſecundo citationis termino non comparuit ad proſequendum accuſationem: gloſſ. tamen, & Doct. intelligunt, *dict. leg.* quòd pœna extraordinaria concurrat eodem tempore cum aliis, vid. per Saly. *in dict. leg. qui crimen*, & tene menti iſtam leg. partitarum volentem, quod pœna extra ordinem non concurrat cum pœna Turpiliani, ne pro eodem delicto duplex pœna infligatur: ut tradebat Spec. *tit. de accuſatio.* §. 5. *tractandum*, *col.* 2. quod tamen limitari poſſet niſi aliqua qualitas aggravaret contumaciam, ut utraque pœna concurrat: ut declarat Saly. *in dict. leg. qui crimen. col.* 3. *verſic. ego credo.*

(4) *De cabo.* Nota ergo accuſatorem citandum, priuſquam reus abſolvatur, & ſi accuſator fuerit contumax, in non comparendo in termino præfixo accuſato: ut hic: & *in dict. leg. qui crimen*, & 5. *quæſt. fin. cap. epiphanium*, Spec. *ubi ſupra*, *in princ.* & *in cap. licèt*, ubi Abb. *eod. tit.* vide Bal. *in L. ſi accuſatoribus*, 4. *notabi. C. eod.*

(5) *Plazo.* Sufficit ergo unica citatio, cujus contrarium communiter gloſſ. & Doct. dicunt *in dict. leg. inter accuſatorem*, & *in dict. leg. qui crimen.* & cum hic non exprimat quod intervallum, ſeu terminum debeat habere iſta citatio, videtur quod hoc relinquatur arbitrio judicis: & ſic erunt ſublatæ opiniones diverſæ, quæ in hoc erant, nam aliqui dicebant, quod unius diei, alii quod trium dierum alii quod triginta, & requirebant plura edicta, ſeu plures citationes: ut videbis in locis ſupra allegatis, debet tamen talis unica citatio eſſe peremptoria, cum aſsignatione dierum pro quolibet intervallo ex tribus ut moris eſt, & ita leg. reducetur ad concordiam cum juribus antiquis, & dictis Gloſſ. & Doctor.

(6) *Eſcuſar.* Concordat *cum d. leg. inter accuſatorem.*

(7) *Por quito.* Ab inſtantia judicii intellige, ut ſtatim videtur ſubjicere, & declarat Abb. *in cap. licèt*, *ſuper gloſſ.* 1. *de accuſat.* & imponetur accuſatori ſilentium, ut ibidem habetur *in dict. cap. licèt*, & *infra in iſta leg.*

(8) *Deſpenſas.* Concordat *cum dict. leg. qui crimen*, & vide ibi notabiliter per Salyc.

(9) *De oro.* Hæc eſt pœna Turpiliani, L. 3. *in fin. ff. de prava.* quæ habet locum, non ſolùm quando quis deſiſtit expreſsè, & manifeſtè, ut *in leg.* 1. §. *ſi quis autem*, *ff. ad Turpil.* ſed etiam quando ſibi ſtatuitur terminus ad proſequendum accuſationem: & non proſequitur, videtur enim tacitè deſiſtere, & punitur iſta pœna, L. *ſi ea*, *C. qui accuſ. non poſſ.* & hic, quia ſupra dixit, quòd fuit citatus accuſator ad proſequendum. Si verò citatio non fieret ad proſequendum, ſed ut veniat ad cauſam agendam: & non venit, tunc punitur pœna Turpiliani, ſed extra ordinem arbitrio judicantis, & reficit ſumptus, ut *in dict. leg. qui crimen*, ita diſtinguit Bar. *in d.* §. *ſi quis autem*, & Ang. *in d. leg. qui crimen*, ego tamen non benè percipio quid interſit inter citationem ad cauſam agendam, vel proſequendam, videtur enim imponi L. verbis, & non rebus, contra *leg.* 1. *C. communia de leg.* unde utroque caſu crederem eſſe idem, & procedere hujus L. diſpoſitionem. Ang. tamen motus fuit *ex d. leg. qui crimen*, ubi ponitur citationem factam fuit ad cauſam agendam. Bart. tamen *in d.* §. *ſi quis autem*, non poſuit iſtud ad cauſam agendam, ſed dicit, quòd fuit citatus, & non venit unde dictum ejus debet intelligi, quando accuſator fuit citatus, ut veniret ad judicium non dicto: ut veniret ad proſequendum, vel agendum cauſam: & iſto caſu poſſet ſalvari ejus dictum: & ſic quod refert, an citetur ad certum articulum, ſeu ſimpliciter, an verò citetur ad proſequutionem accuſationis, ſeu ad agendum cauſam accuſationis: tu cum habueris majus ocium, latius conſidera, vides etiam hic quod deſiſtens ab accuſatione ante litem conteſtatam incidit in Turpilianum, & nimirùm, quia reus jam fuerat citatus, vide per Bart. *in leg. quæſitum*, *ff. ad Turpil.* per Angel. & Aret. *in tractat. maleſi.* in parte *neque non ad quærelam*, 19. *col.* per Abb. *in dict. cap. licèt de accuſa.*

(10) *Enfamado.* Adde L. 2. *C. ad Turpil.*

L E X XVIII.

Poſt accuſationem ſine licentia judicis fugiens accuſatus, nec volens uſque ad finem proſequi litem, poteſt ubicumque infra Regis Dominium capi, & ad locum accuſationis deduci ſuo accuſatori reſponſurus, & de jure completurus. Hoc dicit.

(1) *Maneras.* Ex hoc verbo nota, quòd non ſolùm debet fieri remiſsio delinquentis ad judicem loci, ubi deliquit, ſed etiam ad judicem domicilii, vel prorogatæ juriſdictionis, juxta ea, quæ habentur *in leg.* 15. *ſupra eod.* & tene menti: quia LL. juris communis in hoc de remiſsione diſponentes, ut eſt *L. ſi cui*, §. *cum ſacrilegium*, *ff. de accuſa.* & §. *ſi quis vero comprehenſorum*, *in authent. ut nulli judicum*, loquuntur de remiſſione ad locum delicti, & hoc nota: quia Bald. *in leg. executorem*, *col.* 7. *C. de execu. rer. jud.* ſimpliciter dicit, quòd licèt delinquens tria ſortitur tribunalia, locum, ſcilicèt delicti, & locum domicilii, & locum originis: non tamen poteſt judex originis, vel domicilii petere, quod ſibi remittatur malefactor, licèt judex delicti ſit, & eſt ratio differentiæ, ſecundum eum, quia illam juriſdictionem offendit, ubi deliquit, reliquæ non procedunt ratione offenſæ, ſed quia ſolùm intereſt eorum purgare territorium ſuum à malis hominibus, *L. congruit*, *ff. de offic. præſi.* L. iſta partitarum vult contra, & apertius *L.* 1. *titul.* 29. *eadem partit.* ideò tene menti.

(2) *Rebelde.* Ex iſto verbo cum ſequentibus, & ex text. *in d.* §. *ſi quis comprehenſorum*, colligitur, quòd quis non poteſt capi, niſi primo citetur, quòd Angel. reputat notandum ibidem, & limitat niſi inveniatur inflagranti crimine: & tunc, ut ad judicem ducatur, L. *capite* 5. *ff. de adul. L. interdum.* §. *qui furem. ff. de fur.* & *authent. ut judices ſine quoquo ſuffra.* §. *neceſsitatem*, tu etiam limita, quando crimen ſit tale cujus pœna ſit corporis afflictiva ubi timetur ne verbali citatione præcedente conſcius criminis fugam arriperet, quia tunc judices informatione prius à teſtibus habita, ſine aliqua citatione verbali mittunt ad capiendum reum, quæ

o ſi vinieſſe a reſponder al plazo, e deſpues que ouieſſe reſpueſto ſe fueſſe, (3) que non quiſieſſe ſeguir el pleyto faſta que fueſſe acabado; mandamos, que en qualquier lugar de nueſtro Señorio (4) que lo fallaren deſpues a eſte atal, que aſsi anduuiere fuyendo, que lo puedan recabdar, (5) e aduzir (6) delante del Judgador do fuere acuſado, o ante quien començo el pleyto, para hazer derecho ante el a los que lo acuſaron.

L E Y XIX.

Como deue el acuſador lleuar adelante la Acuſacion que fizo, e como la puede deſamparar.

CIertas, e ſeñaladas (1) coſas ſon, en que el acuſador non puede deſamparar, nin quitar, la acuſacion (2) que ouiere fecho, maguer el

quæ practica probatur *in leg.* 2. *C. de exhib. reis*, ubi per Salyc. & per eundem, *in leg. abſentem*, *col.* 2. *quæſt.* 3. *C. de accu.* tradit etiam Angel. Aret. *in tractat. maleficiorum*, in parte, *judex comiſsit*, quòd Cajus prædictus, & alii inquiſiti citarentur, & tu adde L. 1. *tit.* 29. *infra ead. part.*

(3) *Se fueſſe.* Nota recedentem à judicio ſine judicis licentia, ita eſſe contumacem, ac ſi non veniret, adde *cap.* 1. 8. *quæſt.* 5. & quod habetur *in cap.* 1. *de judi.* & vide, quæ notat Abb. *in cap. conſuluit de offi. dele.* & per Bart. & Jaſ. *in leg. qui ante Calendas*, *ff. de verbor. obli.* Bald. *in leg. nam ita divus in fin. ff. de adopt.* dicit, quòd omnis citatus à judice legitimè comparens, eſt monitus à judice, ne recedat illicentatus, L. *quæſitum*, *ff. de re judi.* & per Joan. And. *in cap. ſi poſtquam*, *de elect. li.* 6. *in novella.* Secùs dicit, ſi non fuit legitimè citatus, quia ſi non tenet expreſſa citatio, neque tenebit tacita de non recedendo monitionem, vide etiam per Joan. de Plat. *in leg. ſi quis decurio. C. de decurio. lib.* 10. & *in leg.* 8. *tit.* 7. 3. *partit.*

(4) *Señorio.* Hoc dicit, quia iſtæ remiſsiones delinquentium, locum habent in judicibus, qui ſubſunt uni ſuperiori, non in aliis, qui non ſubſunt, Bald. *in leg.* 1. *C. ubi de crimin. agi opor.* & fuit ſecundum eum iſta opinio Hodofre. quæ approbata eſt de conſuetudine, & idem dicit Bald. *in leg. præſes provinciæ*, 2. *in fin. ff. de offi. præſi.* quòd iſtis remiſsionibus hodie non utimur niſi in terris, quæ ſunt ſub uno Principe generali, non autem in terris, quæ non ſubalternantur regimini alicujus, & quod ita ſe habet generalis conſuetudo, quæ ſervanda eſt, idem dicit Bald. *in leg. executorem*, *col.* 8. *C. de execut. rei jud.* quòd iſtæ remiſsiones non fiunt de conſuetudine, niſi de locis, quæ ſunt de eodem dominio: & in eodem Regno, vel præſidatu, ſed de jure communi ſecundum eum in toto orbe fieri debent, quia unus eſt dominus temporalis, ſcilicèt Cæſar.

(5) *Recabdar.* Innuit iſta L. quòd iſta captura realis fieri poſsit per judicem domicilii, vel delicti, vel ubi aliàs cognoſcitur juſtè de accuſatione, licèt delinquens reperiatur in alio territorio Regni, ſicut enim poteſt citari verbaliter, ut *in leg.* 5. *tit.* 2. *lib.* 3. *ordin. rega.* ſic & realiter capiendo, ut hic, ſed quidquid in hoc ſit de jure in citatione verbali, ut tradit Oldral. *conſil.* 88. incipit: *tertiò quæritur*, & Bart. *in leg.* 1. §. 1. *ff. de requi. reis*, & *in extrav. ad reprimendum in gloſſ.* ſuper parte, & *per dictum*, *col.* 2. & *in authent. de hæred.* & *falci.* §. *hinc nobis*, *col.* 2. Bald. *in addi. ad Spec. tit. de comp. jud. ad.* in citatione tamen reali reperitur expreſſe cautum, quòd non fiat in alio territorio, capiendo perſonam, ut *in dict. authent. ut nulli judicium*, §. *ſi quis verò comprehenſorum*, & *in authent. ab illa ſumpta*, *C. de adult. auth. ſi verò criminis*, unde intelligenda eſt iſta L. quòd talis captura non fiat manu judicis de crimine cognoſcentis, ſed litteras ejus fiat per judicem ubi reus latitat, vel degit, quinimò ex iſta littera poteſt dici probari hic quod in defenſionem gloſſ. *in dict. leg. ſi cui*, §. *cum ſacrilegium*, *ff. de accu.* inducit Saly. *in dict. authent.* ſi verò criminis, quod ſine aliquibus litteris judicis de crimine cognoſcentis poſsit judex loci, ubi degit, ſi velit, & debet hoc velle, ex urbanitate remmittere reum captum ad judicem: ubi deliquit, & ſic quòd præcedentibus dictis litteris tenetur ex neceſsitate, non præcedentibus ex urbanitate: verbum ergò hoc (*puedan*) quando non procedunt tales litteræ: ſtabit propriè juxta *leg. non quidquid*, *ff. de judi.* ſi verò procedant tales litteræ, tale verbum eſt ſupplendum: poſsint ſcilicèt, & debent de neceſsitate, ut *in d. authent.* & nimirùm, ſi tali caſu verbum poteſt importet neceſsitatem, cùm lex tendat ad punitionem delictorum, & purgandum provinciam malis hominibus, quo caſu verbum *poteſt* importat neceſsitatem, ut tradunt Bald. & Imol. *in leg. gallus*, *in princ. ff. de libe.* & *poſthu.* Ange. Aret. *in tract. malefic. in parte hæc eſt quædam inquiſitio*, *col. pen. verſic. quid*, *ſi ſtatuto*, & hoc apertè deciditur, *in leg.* 1. *tit.* 29. *ead. partit.* quam vid.

(6) *Aduzir.* Vide quæ plenius dicam, *in* L. 1. *tit.* 29. *ead. partit.*

L E X XIX.

Accuſator volens ab accuſatione deſiſtere poteſt cum licentia judicis per abolitionem deſiſtere in triginta dies, niſi in caſibus in hac lege exceptis. Hoc dicit.

(1) *Señaladas.* Ortum habet *à leg.* 2. & *à leg. fallaciter*, *C. de abolitio.* & vide Angel. Aret. *in tract. maleficio.* in parte *neque non ad quærelam*, *col.* 19. *cum ſequentibus.*

(2) *La acuſacion.* Etiamſi ſuam, vel ſuorum perſequatur injuriam accuſando cognatos, cùm L. iſta generaliter loquatur, facilius tamen docet judex admittere abolitionem inter cognatos, quàm inter extraneos, ut *in leg.* 2. & ibi Bald. *C. de abolitio.* & dicit Azo. *eodem tit. in ſumm.* quòd licèt aliàs ſemper ſit illicitum propter pecuniam ab accuſatione deſiſtere, ut *in leg. ab accuſatione*, *ff. ad Turpil.* & *C. eod. L. ſi fœmina*, tamen cùm accuſat cognatos, vel accuſat proſequendo ſuam, vel ſuorum injuriam, licèt per pecuniam deſiſtat ſibi permittitur, dummodò non accuſaverat per fallaciam, quia quantò faciliùs admittitur, proſequendo ſuam, vel ſuorum injuriam, tantò magis eſt venia dignus, & idem cum accuſat cognatos ob retinendum amorem propinquorum, hoc etiam concedatur, & idem voluit gloſſ. *in dict. leg.* 2. Bald. tamen ibi limitat, & intelligit in criminibus, in quibus licitum eſt tranſigere, vel paciſci, tunc enim tenet pax, & concordia reddita per pecuniam, quia redditur de propria injuria, non aliena. Angel. etiam ibi dicit, declarando illam leg. 2. quòd licèt accuſans de crimine proſequendo ſuam, vel ſuorum injuriam non poſsit petere abolitionem accuſationis niſi proſiluerit ad eam per errorem, aut temeritatem, vel calorem iracundiæ, tamen ſi in accuſatione deduxerat aliquem de prole ſuæ agnationis, vel cognationis: tunc etiam non concurrente aliquam dictarum cauſarum poteſt impetrare abolitionem, intelligendo tamen ſecundum eum, quando neque per pecuniam impetravit, nec in evidenti erat calumnia: & etiam quòd accuſatus conſentiebat, vel ſaltim nullum damnum paſſus erat, neque aliquam ſuſtinuerat injuriam, & ſic vult Angel. quòd neque liceat data pecunia, hoc caſu: ſed tu tene dictum gloſſ. & Azo. neque videtur vera limitatio, & reſtrictio Bal. ut procedat in criminibus, in quibus licitum eſt tranſigere, nam ſecundum Azo. ubi ſupra, poſſe, vel non poſſe tranſigi, reſpectu accuſati dicitur, non reſpectu accu-

Hæc lex 19. cum 26. h. tit. et etiam 5. et 7. lib. 5. Fori tit. 20. et lex 92. Styli sic intellectæ per Serz [?] Dueñas in Leg. 27. requirentes inscriptionem in accusationibus ad pœnam talionis, hodie per contrarium usum vidimus correctas esse, quia in accusationibus non fit inscriptio vide Olanum in concordat. litª A. nº 16. licet dicere possem quod leges Partitæ non loquuntur de inscriptione sed de pœna Talionis tantum, et sic vitare correctionem legum harum: leges vero Styli et Fori nimis [?] contrarium probent [?] n. habere vim legis vide Olanum loco citato

el Juez le otorgue (3) poderio de deſampararla. La primera es, quando el Judgador ſabe ciertamente, que el accuſador ſe moviò maliciosamente a fazer la acuſacion, e que non era verdad aquello ſobre que la fizo. La ſegunda es, quando el acuſado es metido en carcel, o en otra priſion, do ha recibido algun tormento, o deſonrra. Ca eſtonce non podria el acuſador deſamparar la acuſacion, ſin otorgamiento del acuſado. Pero ſi deſonrra ninguna non ouieſſe recebido, bien podria el acuſador deſamparar la acuſacion, con otorgamiento del Juez, faſta treynta dias. (4) Fueras ende, ſi los teſtigos que aduxeren para prouar el fecho, fueſſen atormentados (5) para ſaber la verdad dellos: ca eſtonce non lo podrian fazer, maguer el acuſado, & el Juez lo otorgaſſen. La tercera es, (6) ſi la acuſacion fueſſe fecha contra alguno ſobre traycion, que tanxieſſe al Rey, o al Reyno. La quarta, quando la acuſacion es fecha contra algund Cavallero, que fueſſe pueſto por mandado del Rey para guarda en Frontera, o en algun Caſtillo, o en camino, o en otro lugar; & ſe tiraſſe ende ſin ſu mandado, deſamparandolo. La quinta es, ſi la acuſacion es fecha ſobre algun falſedad. (7) La ſexta es, aſſi como ſi fueſſe fecha ſobre auer que fueſſe furtado, o robado, al Rey, o algun lugar religioſo, o ſanto. Ca, en qualquier deſtas coſas, tenudo es el acuſador de ſeguir, e de prouar, la acuſacion que fizo; e ſi le deſamparare, deue recebir la pena que deuia auer el acuſado, (8) ſi le prouaſſen el yerro de que le acuſauan. Mas en todos los otros yerros de que fueſſe fecha la acuſacion ante del Judgador, puedela deſamparar el que la fizo, faſta treynta dias con otorgamiento del Judgador, ſin pena: e el Juez lo deue otorgar, quando entendiere que el acuſador non la deſampara engañoſamente, mas porque dize que la fizo por yerro: e ſi de otra guiſa la deſamparaſſe, deue el acuſador auer la pena que diximos en la tercera ley (9) ante deſta; fueras ende, ſi fueſſe de aquellas perſonas que diximos en las leyes deſte Titulo, (10) que non deuen auer pena, maguer non prueuen lo que dizen en ſus acuſaciones.

LEY XX.

Como non cae en pena aquel que acuſaſſe a otro, que falſaſſe la moneda del Rey, maguer non lo prouaſſe.

ACuſando un ome a otro, diciendo que auia falſado moneda del Rey, maguer non lo pudieſſe prouar, (1) dezimos que non deue auer pena porende. E eſto mandamos, porque los omes, por miedo de pena, non dexen de acuſar de tal yerro como eſte. Ca es coſa de que podria acaeſcer daño a todos. E porende tenemos por bien, que cada vno del Pueblo (2) pueda acuſar a tales falſarios, ſin miedo de pena, porque non puedan ſer encubiertos en ningun lugar.

LEY

---

accuſatoris: in quo ſemper eſt illicitum propter pecuniam deſiſtere: niſi in duobus caſibus, ſcilicèt cùm accuſaberit cognatos ſuos, vel accuſaverit proſequendo ſuam, vel ſuorum injuriam.

(3) *Otorgue.* Debet enim præſtari abolitio cum cauſæ cognitione, ut *in dict. leg. fallaciter*, & L. 1. §. *abolitio. ff. ad Turpil.* in qua cauſæ cognitione debent verſari, quæ ſequuntur, & aliàs non tenet, & adde gloſſ. *in cap. 1. de collu. deteg.*

(4) *Treynta dias.* Qui currunt à die litis conteſtatæ, ut probatur *in dict. leg. fallaciter*, quia ante litem conteſtatam: ut tradit ibi Bald. reus non traditur cuſtodiendus, ut *in leg. 1. circa finem, C. de exhib. reis.* intelligendo de cuſtodia, quæ fit in proceſſu, & ordinario judicio, non de illa, quæ fieret ex officio: & quid ſi accuſator velit deſiſtere ante litem conteſtatam, vide per Bart. *in leg. quæſitum, ff. ad Turpil.* & quæ dixi ſupra eod. L. 17. & per Bal. *in leg. 1. col. 8. verſic. ſed quid ſi accuſator, C. qui accuſa. non poſſ.* & nota, quòd ſi proceſſus eſſet publicatus, tunc non haberet locum abolitio, ſed omninò debet venire ad difinitivam per rationem, L. *de qua re, ff. de judi.* ſecundum Bal. *in dict. leg. fallaciter.*

(5) *Atormentados.* Non ergò ſufficeret, ſi teſtes eſſent ſine tortura examinati ad excludendam abolitionem, ut & notat Bald. *in dict. leg. fallaciter*: exigitur ergò quòd ſint totti, ut hic, & ibi, & tunc in eorum injuriam, & præjudicium non tenet concordia partium: eis tamen conſentientibus, an poſſit fieri? Et videtur, quòd, ex quo lex jubet procedi per judicem in examinatione, & punitione criminis, ut *in dict. leg. fallaciter*, contrarium tamen vult Ang. Aret. *in tractat. malefic.* in parte, *neque non ad querelam, col. 23.*

(6) *La tercera es.* Vide iſtos caſus *in dict. leg. fallaciter* cum gloſſa ibi.

(7) *Falſedad.* Adde L. *pen. ff. ad Turpil.* & gloſſ. *in dict. leg. fallaciter.*

(8) *El acuſado.* Non ergò tunc habet locum pœna Turpilliani, ex quo ſunt crimina, in quibus non conceditur abolitio: ſed pœna talionis: ut *in leg. fin. C. eod.*

(9) *Tercera ley.* Scilicèt, in quinque libris auri, & infamiæ: & ſi cum deſiſtentia ſine abolitione, concurreret etiam calumnia in accuſante, videtur etiam puniendus, ut calumniator, L. 1. *in princ. & in §. fin. ff. ad Turpil.*

(10) *En las leyes deſte titulo.* Vide *in leg. 1.* & ibi dixi, & *in leg. 6. & leg. proxima*, cum ſequentibus duabus, & L. 26.

LEX XX.

Accuſator de falſa moneta non probans, non punitur. Hoc dicit.

(1) *Non lo pudieſſe probar.* Et ſic à præſumpta calumnia excuſatur, eo quòd non probat non ab evidenti, ut ſupra eod. *in leg. 6. & leg. 2. C. qui accuſ. non poſſ.* & tenet Alber. *C. de falſa moneta in leg. 1.* de qua iſta ſumpta eſt, ubi enim conſtat de calumnia, nullus color calumniantem excuſat, unde neque fama, neque ſemiplena probatio, neque præſumptio, quia omnia hæc veritati ſuccumbunt *L. fin. C. ſi pig. conven. & L. fin. ff. de probat.* Angel. *in leg. fallaciter, C. de calum.* per text. ibi.

(2) *Del pueblo.* Adde L. *pen. C. de falſ. monet.*

Lex 21. Mas si el fazedor. Vela Diccen. lib. n.° 21. pag. 162.

LEY XXI.

Como, aquel que faze Acuſacion de los que ouieſſen muerto a aquel que lo eſtableſcio por heredero, non cae en pena, maguer non pueda prouar la Acuſacion que faze.

QVexandoſe alguno, diziendo que fulan ome (1) le diera a comer, o a beuer, yeruas, o le diera feridas por que murio, quier lo diga en ſu teſtamento, o de otra manera paladinamente ante teſtigos; ſi aquel que es eſtableſcido por heredero de aquel que fizo tal querella, quiſieſſe acuſar a aquel que el finado nombro, que ſe trabajara de ſu muerte, poderlo y a fazer, maguer que fueſſe eſtraño. E ſi por auentura, non pudieſſe prouar la muerte, non le deuen porende dar pena ninguna. Mas ſi el fazedor del teſtamento non nombraſſe a aquel que ſe trabajara de ſu muerte, ſi el heredero non fueſſe pariente (2) del finado, e quiſieſſe acuſar alguno de muerte del que lo fiziera ſu heredero, poderlo y a fazer; mas ſi non lo pudieſſe prouar, caeria en la pena que caeria el acuſado, ſi le fueſſe prouada la muerte ſobre que lo acuſo.

LEY XXII.

L. 10. tit. 24. lib. 8. Recop.

Como, aquel que es acuſado, puede fazer auenencia con ſu contendor, ſobre pleyto de la Acuſacion.

ACaeſce algunas vegadas, que algunos omes ſon acuſados (1) de tales yerros, (2) que ſi les fueſſen prouados, que recibirian (3) pena

---

LEX XXI.

Si teſtator in teſtamento, vel extra dixit aliquem eum occidiſſe: & hæres etiam extraneus accuſet nominatum per teſtatorem: licèt non probet, excuſatur à præſumpta calumnia, ſed ſi extraneus hæres accuſat non nominatum ab occiſo, & non probat, punitur ſimilitudine ſuplicii. Hoc dicit.

(1) *Fulan ome.* Concordat *cum leg. mater, C. de calum. & L. qui cum major. §. fin. ff. de bon. liberto.* & tene menti iſtam leg. partitarum, quæ optimè declarat dictas LL. juris communis.

(2) *Pariente.* Cognatus ergò excuſabitur: & nota benè, quia ſtrictiùs loquebantur dictæ LL. juris communis, ut habetur *in dict. leg. mater, & L. calumniæ, C. de calumniato. & dict. L. qui cum major. §. fin.* loquentes de matre, vel patre, vel filio: & ſic Azo. *in dict. leg. mater*, & gloſſ. *in leg. athletas, §. calumniator, ff. de his qui not. infam.* dicebant hoc eſſe propter nimiam perſonarum propinquitatem: ſed cùm ſit gratia exempli dictum: idem erit in aliis cognatis moventibus, ſe ad accuſandum ex nimia conſanguinitate, ſeu propinquitate: & ſemper intelige, quòd in caſibus, in quibus excuſantur, intelligitur à præſumpta, non ab evidenti calumnia, ut dixi ſupra, L. *proxima.*

LEX XXII.

Poteſt accuſatus ante ſententiam de crimine mortis, aut membri mutilatione, tranſigere: quia licitum eſt cuicumque proprium ſanguinem redimere, & per hoc liberatur à pœna corporali, niſi ſit adulterium: licèt poſſit vir abſque pecunia parcere: in cæteris autem criminibus tranſigens habetur pro confeſſo, & punitur de maleficio, niſi ſit de falſitate accuſatus, qui non damnatur, niſi aliàs probetur: ſed ſi accuſatus ſic tranſigens, probet ſe inſontem fuiſſe, vel feciſſe ad vexationem redimendam: non habetur pro confeſſo, imò ei petenti intra annum, reſtituet accuſator, quod recepit quadruplatum, poſteà verò ſimplum, & licèt reus poſſit tranſigere: accuſator tamen punitur, ut ſupra *eod. tit. L. 17.* Hoc dicit.

(1) *Acuſados.* An ergò requiratur, ut diſpoſitio hujus leg. habeat locum (quatenùs diſponit, quod per tranſactionem ſuper crimine ingerente pœnam ſanguinis liberetur accuſatus à pœna corporali, prout latius infra dicetur) ut de factò quis jam ſit accuſatus, vel ſufficeret timor accuſationis fiendæ? Videtur, quòd ſufficiat talis timor, ex his, quæ habentur, & notantur *in leg. 2. C. de tranſact.* ubi timor futuræ litis idem operatur quod ipſa lis ſi de præſenti eſſet, eſt enim in potentia propinqua, & habetur proinde ac ſi jam eſſet: ut tradunt ibi Decius, & Jaſ. qui hoc comprobant per aliqua, quæ ibi tradunt, quos vide, & quia militat eadem ratio, ut quis poſſit ſanguinem ſuum redimere, & paria ſunt aliquid timeri de præſenti, vel veriſimiliter in futurum, ut notat Abb. *in nota. quæſt. in cap. pervenit, de arbit. verſic. & ex hoc, & gloſſ. 2. nota.* & idem videtur dicendum, ſi procederet judex per viam inquiſitionis, quia talis inquiſitio ſuccedit in locum accuſationis, & ſapit ejus naturam, ut tradit Bar. *in leg. infamem, ff. de pub. jud.* Bald. *in leg. reos in fin. C. de accuſa.* & judex inquirens tenet locum partis, Bald. *in leg. parentis, C. de teſtibus.*

(2) *Yerros.* Ex hoc verbo cum ſequentibus patet diſpoſitionem hujus leg. permittentis tranſactionem in criminibus ingerentibus pœnam ſanguinis procedere, ſive crimen ſit publicum, ſive privatum, ex quo talis pœna veniat imponenda, ſunt enim privata crimina, quæ ſanguinis pœnam ingerunt, ut *in leg. fin. ff. de privat. deli.* L. *in injuriarum, ff. de injur. & inſtituta eo. §. in ſumma*, vel ſi per ſtatutum pro furto imponeretur pœna mortis, vel mutilationis membri, attenditur namque qualitas pœnæ, non titulus criminis, L. *quod ad ſtatutum, ff. de pœnis.*

(3) *Que recibirian.* Quid ſi accuſator accuſavit de crimine, quod de ſui natura non ingerit pœnam ſanguinis, petit tamen in accuſatione imponi pœnam ſanguinis, an tunc erit licita tranſactio? Alberic. *in leg. tranſigere, C. de tranſact.* de qua L. iſta ſumpta eſt, *colum. 3. verſic. item quæritur*, tenet quòd ſic poſt Oldradum, & ſic quòd magis inſpiciatur, quod petitur, quàm quod debetur, L. *cùm quædam puella, §. fin. ff. de jur. omn. jud.* L. *quod libellum, C. de fid. inſtrum. & jur. baſ. fiſ. lib. 10.* juſtè enim timet accuſatus, cùm judices quandoque pœnas excedunt cum multis graſſantibus opus ſit exemplo, L. *aut facta, §. pen. ff. de pœnis*, & aliquando etiam de facto tamen, & ſine juſta cauſa per imperitiam, vel ſævitiam: mihi tamen videtur dicendum tunc hoc procedere, quando veriſimiliter ex juſta cauſa judex poſſet infligere pœnam mortis, vel truncationis membri, non ſi de facto poſſet, facit L. *ampliorem in fine, C. de appellat.* & quia aliàs eſſet in voluntate accuſatoris, quòd tranſactio liceret, vel ne, quod eſſet abſurdum, debet ergò inſpici, quòd jus diſponit pœnam ſanguinis, vel aliam imponendo, non quòd accuſator in libello petat, & ſi de jure communi eſſet pœna ſanguinis, & per ſtatutum eſſet pecuniaria, tunc non licebit tranſigere, quia magis ex pœnæ impoſitione à ſtatuto præfixæ, quàm ex criminis natura dijudicari debet crimen, ſecundum Gaudi. *in tract. maleficio.* ſub rubrica *de tranſactio. ſuper maleficio. verſic. quæritur*, Guido de Suza, Alber. & cæteri Docto. communiter *in dict. leg. tranſigere*, & ſatis probatur hic, cùm dicit: *recibirian*, ſi enim recipere non poſſent, non teneret tranſactio.

Hec lex 22. que transactione facta vel accusatore ab accusatione desistente, in quibusdam casibus reum non puniendum pena corporali disponit: corrigitur per L. 10. tit. 24. lib. 6. Rec. qua cavetur quod si alias ratione delicti erat imponenda reo pena corporalis nihilominus possit ei pena extremi transactione facta. Vide Olanu in Concord. lit. A. n.° 37. Matheu de re criminali Controv. 27. n. 2. Non videtur correcta hac das sententiam legis 6. quid. tit. 24. Sed mihi videtur quod sic.

L. 2. tit. 20. lib. 8. Recop.

na por ellos en los cuerpos, de muerte, o de perdimiento de miembro: (4) e porende, por miedo que han de la pena, trabajanſe de fazer auenencias (5) con ſus aduerſarios, (6) pechandoles algo, (7) porque non anden mas adelante en el pleyto. E porque guiſada coſa es, e derecha, que todo ome pueda redemir ſu ſangre; (8) tenemos por bien, (9) que ſi la aue-

(4) *De miembro.* Approbatur opinio Cyni, & aliorum, quod *in dict. leg. tranſigere*, tenuerunt licitam eſſe tranſactionem, non ſolùm ubi imponitur pœna mortis, ut *in leg. 1. ff. de bon. eorum, qui mortem ſibi conſci.* ſed etiam quando pœna mutilationis membri, & idem tenet Anto. *in cap. 1. de coll. deteg.* nec obſtare dicunt aliqua jura forum, quæ in contrarium poſſent allegari, dum ponunt, quæ ſunt crimina capitalia, quia reſpondet, quòd olim iſta pœna abſciſsionis membri non imponebatur, eo quia nolebant homines inutiles, eſſe aptos ad comedendum, & non ad operandum: non ergò procedet hoc in fuſtigatione fuſtium, licèt Salic. *in dict. leg. tranſigere, 8. oppo.* idem eſſe voluerit: Bal. tamen ibi tenuit contrarium, & dict. Bald. videtur veriùs per iſtam leg. quæ tamen, & poteſt induci pro opinione Salic. cùm dicit inferius, *pero ſi la accuſacion fueſſe fecha ſobre yerro alguno, &c.* ibi, *mas de pecho, o de deſterramiento*, & cùm in hoc ſit varietas opinionum, cùm caſus acciderit fortè amplectenda eſſet mitior, maximè cùm & Alex. inclinet in opin. Salic. nec etiam procedet nbi imponeretur pœna perpetui carceris, ſecundum Anto. *in dict. cap. 1. de coll. deteg.* licèt Abb. ibi voluit contrarium, nequæ ubi imponeretur pœna damnationis in metallum, prout vult gloſſ. 2. *in dict. leg. tranſigere*, quæ communiter approbatur. In caſu tamen quo Clericus veniret tradendus Curiæ ſæculari licitum erit tranſigere, cùm hìc pœna mortis veniat inferenda ſecundum Anto. *in dict. cap. 1.* ubi & Joan. de Anania, *col. 9.*

(5) *Auenencias.* Cùm ſtatim dicit (*pechandoles algo:*) videtur iſta L. velle, quòd non procedat hoc in pacto gratuito, & videtur ſequi opinionem illorum, quos refert gloſſ. magna, *ad fin. in dict. leg. tranſigere*: communiter tamen ibi gloſſ. & Docto. intelligunt illam leg. tàm de tranſactione, quàm de pacto gratuito: ut licita ſit conventio, quando crimen ingerit pœnam ſanguinis, & ſive crimen ſit liquidum, ſive non liquidum: ut in ſpecie tradunt Bald. & Salic. ibi *in princ.* & an tranſactio facta ſuper vulneribus extendatur ad mortem: Gandinus *in dict. ſuo tract. & rubric. de tranſact. & pactis in maleficio. colum. 5. verſic. item ſubjicio*, aliam, & dubitabilem quæſtionem movet iſtam quæſtionem, & tandèm dicit, quòd ſecundum opinion. Guido. de Suza, & communiter aliorum Doctor. pactio, vel tranſactio ſuper vulneribus mortiferis: non noceat in accuſatione de morte: & ibi reſpondet *ad leg. huic ſcripturæ*: & L. *ait, ff. ad leg. Aquil.* unde ad cautelam pacem dicit eſſe faciendam de vulneribus, & de morte, ſi ſubſequeretur: vel de omni, & toto, eo, quod ſubſequi poſſet, vide ibi latè per eum, cùm opinio etiam Guido. tranſit Alberic. *in dict. leg. tranſigere col. 3. verſic. & primò quæritur*, videas etiam per Ang. Aret. *in tract. malefi.* in parte *comparent inquiſito in termino defenſionis*, ubi hoc limitat, & intelligit.

(6) *Con ſus adverſarios.* Intelligendum videtur de offenſo: vel ejus hærede: ad quem vindicta principaliter pertinet, pro hoc *L. ſepulchri, ff. de ſepul. viola.* debet enim eſſe in conſideratione, quòd is ad quem ſpectat dolor, traſigat ſuper eo: ſi enim eſſet quidam extraneus, non videtur, quòd iſta procederent: ſaltim ad præcludendam viam aliis, ut *in leg. ſi cui, §. hiſdem, ff. de accu.* ut latiùs tangam infra in gloſſ. ſuper parte, *pena en el cuerpo*: unde ſi interfectus plures hæredes reliquit, videtur, quòd in tranſactione fienda, requiratur omnium conſenſus, ut tradit Gandin. ut ſupra, *col. 9. verſic. pone ſtatuto caveri.* Albe. *in d. leg. tranſigere, col. 5. allegans, L. ſi pluribus, ff. de legat. 2.* omnes enim hæredes in ſolidum ſunt offenſi, non igitùr ſufficiet pax ab uno facta, ſecundum Doctor. *in leg. 2. C. de liber. & eod. libe.* Angel. Aret. *in tractat. maleficio.* in parte, *comparent dicti inquiſiti, col. 1. quem videas, col. 2. qui ſe reſolvit*, cum dictis Ang. *in leg. 4. §. Cato, ff. de verb. obli.* quod aut ſtatutum requirens pacem ab hæredibus totaliter pœnam remittit, & tunc omnium hæredum conſenſus requiritur, L. *per fundum, ff. de ſervit. ruſ. prædio.* ſi verò ſtatuto propter pacem minoretur pœna, tunc ſufficiat habere pacem à majori parte hæredum, prout voluit Bart. *in dict. §. Cato*, cum tribus limitationibus, quas videas ibi per eum: qui adducit alia notabilia in iſta materia, & adde Bald. *in leg. cum inter, C. de fideicom. liber. & in cap. 1. §. & quia, col. pen. de his, quæ feu. dare poſ.* & an ſufficiat habere pacem à filio inſtituto in re certa, ut per hoc dicatur haberi ab hæredibus? Bal. quòd ſic *in cap. 1. in princ. col. fin. de ſucceſ. feud.* & omnia hæc ſunt ſatis neceſſaria ad iſtam leg. ſi intelligatur, ut dixi, quòd reſpectu pœnæ corporalis omnibus aliis via præcludatur.

(7) *Pechandoles algo.* Apertè vides, quòd loquitur de tranſactione, non de pacto gratuito: ut dixi ſuperiùs, in gloſſ. ſuper parte (*auenencia*) & nimirùm ſi vis fiat in hoc ad ea, quæ inferiùs ſequuntur: & dicentur, cùm id quod ſolvitur ex cauſa tranſactionis ſit pars pœnæ maleficii, quod ceſſat in pacto gratuito: nam videmus quòd ille, qui tranſigit, non videtur donare, neque donare intelligitur: & tamen ſecùs eſt quando gratis paciſcitur, *L. præſes, C. de tranſact. L. 3.* & ibi in ſpecie notat Bald. *in 6. notab. C. de rep. hæred.* allegans Azo. *in ſumma, inſtit. de dona.* & gloſſ. *in leg. ſi quis ob. ff. de regu. jur.* & ſubdit ibi notabile verbum, quod ſi tranſactio eſſet fraudulenta, vel ſimulata: quòd tunc cenſetur eſſe donatio ſicut & pactum, *L. 1. verſic. at ſi tranſegit, ff. ſi quid in fraud. patro.* unde ſi id quod daretur ex cauſa tranſactionis eſſet ita modicum, quod nullatenùs proportionaretur ſatisfactioni injuriæ: ſed potius videatur fieri, ut ſonet tranſactio: & non pactum gratuitum: non haberet locum diſpoſitio hujus leg. cum ſubdit de levamine pœnæ corporalis propter tranſactionem: ut latius ſtatim dicam, benè tamen fatendum fortè eſſet quòd etiam in pacto gratuito judex, qui poſt per inquiſitionem procedit, propitior deberet eſſe in pœna imponenda, ut eſt text. notabilis, & ibi Ang. notat *in leg. ſi adulterium cum inceſtu, §. inceſtum*, ibi, & facilius ſi nemo reum poſtulaverit, *ff. de adult.*

(8) *Redemir ſu ſangre.* Adde L. *fin. ff. de prævarica. & L. 1. ff. de bonis eorum, qui mort. ſibi conſci. & dict.* L. *tranſigere, §. in omnibus 2. quæſt. 3.* gloſſ. notabilis, *in cap. inter cætera 22. quæſt 4. in gloſſ. fin. &* L. *fin. tit. pen. 5. partit.*

(9) *Tenemos por bien.* Ex iſto verbo colligitur, quòd jus novum ſtatuatur hic, non enim conditor iſtarum LL. talibus verbis ſolet uti, cùm juxta antiqua jura diſponit, & iſtum verbum idem importat quod volumus: quod verbum à legiſlatore poſitum, novam oſtendit diſpoſitionem, ut dicit gloſſ. notab. *in clement. unica de offic. uica. & in clementi. unica de rerum permuta.* Abb. *in cap. ex ratione, de appellat. ultimo notabili.* imò & dictum verbum (*tenemos por bien*) latiùs indicat, quòd diſponatur de novo: quàm verbum volumus: ſonati idem videtur idem ac ſi diceret indulgemus, quod verbum jus novum inducit, ut *in clem. fin.* & ibi gloſſ. fin. & Cardin. *de celebr. Miſſa*, ſic etiam habemus de verbo *decernimus*, quòd inducat jus no-

uenencia fuere fecha ante que la ſentencia ſea dada (10) ſobre tal yerro como eſte, que vala quanto para non reſcebir porende pena en el cuerpo el acuſado; (11) fueras ende, ſi el yer-

novum, ut notat gloſſ. *in clem. per litteras de præben. & in clem. 2. de regul.* in verbo, *deinceps, & in clem. generalem de ætate, & qualitate*, cum allis ſimilibus.

(10) *Ante que la ſentencia ſea dada.* Intelligerem de ſententia non ſuſpenſa, vel reciſa appellatione, L. 1. *§. fin. ff. ad Turpil.* ſeu quæ jam tranſierat in rem judicatam, & ideò hoc dicit, quia ſuper re judicata fruſtra tranſigeretur, *L. ſi cauſa cognita, C. de tranſact. L. poſt rem judicatam, ff. de re judic.*

(11) *En el cuerpo el acuſado.* Pro declaratione iſtius leg. repetenda ſunt hic aliqua ex dict. gloſſ. & Doctor. *in dict. leg. tranſigere.*

Quem ſcilicèt effectum operetur tranſactio facta ſuper crimine ingerente pœnam ſanguinis, & Doctor. ſignanter Alexan. & Jaſo. *in dict. leg. tranſigere*, ponunt tres effectus. Primus, quia non imponetur pœna quingentorum ſolidorum, quæ aliàs imponitur corrumpenti accuſatorem, juxta *leg. Imperatores, ff. de jure fiſci.* Secundus, quia non habebitur pro confeſſo, prout aliàs haberetur juxta *leg. fin. ff. de prævarica. & L. ejus, qui delatorem, in princ. ff. de jur. fiſci.* Tertius, quia iſte accuſator cum quo facta eſt tranſactio, vel pactum in caſu ſic permiſſo: non poterit ampliùs accuſare: ubi aliàs in novo proceſſu poſſet, L. 3. *§. ſi is qui, ff. de ſepul. viol.* juncta *leg. qui deſtitit, ff. ad Turpil.* declarat Bart. *in leg. ſi maritus, §. ſi negaverit, ff. de adult. & in dict. leg. tranſigere, col. fin.*

An autem talis tranſactio, perderit accuſato, quominus alius non poſsit eum accuſare? Gloſſ. magna *in dict. leg. tranſigere per text. in L. quod cætu, §. fin. ff. ad L. Jul. de vi publica.* tenet quod non proſit quantum ad præcludendam viam aliis quam gloſſ. ſequuntur ibi communiter Doctor. volentes etiam quod neque proſit, quominus judex poſsit de novo inquirere contra eum, ut *in cap. 1. de coll. deteg. L. 2. C. de abolitio.* Guido tamen de Suza, & multi alii Doctor. ut referunt Gandinus *in dict. rubrica de tranſactio. & pactis, ſuper maleſi. col. 2. verſ. ſed pone quod aliquis eſt accuſatus, & 4. col. verſic. ſed pone quæſtionem*, & Alber. *in dict. leg. tranſigere, col. 1. 2. & 3.* tenuerunt contrarium, imò, quod ſi is ad quem ſpectat dolor, tranſigat ſuper crimine, ſuper quo poteſt tranſigi, & ſuam remittat injuriam, quòd præcludit viam accuſandi omnibus aliis, & dicunt hoc procedere, quando offenſus, vel hæres ejus tranſegit, ſi autem extraneus primo accuſaverit, & tranſigerit: tunc non præjudicet proſequenti ſuam, vel ſuorum injuriam, & ita intelligunt, *L. ſi cui, §. hiſdem, ff. de accuſa. & ad L. qui cœtu, §. fin. ff. ad* L. *Jul. de vi. publica. & ad* L. *ſi maritus, §. ſi negaverit, ff. de adult.* in quibus ſe fundat gloſſ. & communis opinio *in dict. leg. tranſigere*, reſpondent quòd loquuntur in adulterio, & raptu in quo non licet tranſigi: & quòd neque judex ex officio tali caſu amplius non poſsit ſe intromittere de dicto crimine, ubi licita eſt tranſactio: tenuit idem Guido: nam tranſactio, ſeu pactio quæ toleratur à leg. tantam habet efficaciam, & autoritatem: quòd omnem injuriam etiam reipublicæ ſuſtuliſſe videtur: nam pax eſt ad bonum, & lenitatem, L. 1. *in principio, C. de cadu. toll.* & quia nemo ſine accuſatore punitur, *L. reſcripto, §. ſi quis, ff. de mune. & bono.* item quia alias iſte tranſigens deciperetur auctoritate, *L.* vel ſtatuti, quod eſſe non debet, L. 1. *C. de his qui ven. æta. impet.* Item ſi pœna poſſet imponi, jam, L. *tranſigere*, imponeretur verbis, quòd eſſe non debet, *L. 2. C. communia de lega. & cùm illa L. tranſigere*, indiſtinctè loquatur, indiſtinctè ſit intelligenda, ſubdit tamen quòd ſi poteſtas ſuper illo crimine haberet ſtatutum, quod illud debeat obſervare, & pœnam imponere, ſecundum formam illius ſtatuti. Pro communi verò opin. gloſſ. & Doctor. allegantur plura, ultra dictas LL. ſcilicet, quòd juri publico non poſsit tali pacto, vel tranſactione derogari, L. *juris gentium, §. ſi paciſcar. & L. ſi unus, §. pacta, &* L. *jus publicum, ff. de pact.* & notatur per gloſſ. *in* L. 2. *ff. ad Sylla.* nam ex maleficio non ſolum acquiritur jus offenſo, verum etiam reipublicæ, *L. licitatio, §. quòd illicitè, ff. de publica.* & quia maleficia non debent remanere impunita, *L. ita vulneratus, ff. ad* L. *Aquil. L. ſi à reo. ff. de fidejuſſo.* neque lex iſta partitarum refragari videtur opinioni communi, cum in ea iſtud non reperiatur deciſum, quod talis, ſcilicet tranſactio aliis accuſatoribus, neque judici viam præcludat, & quatenus dicit valere tranſactionem, quantum ad evadendum pœnam corporalem, intelligitur, ut evadatur ex illa inſtantia, & proceſſu per tranſactionem extincto, *L. fratris, C. de tranſact.* non tamen negat quin nova inſtantia ab alio: vel à judice poſsit ſuper tali crimine inchoari, ut declarat Bar. *in dict. leg. tranſigere, 3. & 4. oppo.* ubi Doct. communiter eum ſequuntur. Hæc ſunt quæ hujus noſtræ leg. intellectum reddunt difficilem, & communiter in palatiis cum caſus occurrit recurritur ad iſtam leg. & pullulant difficultates, & varietas intellectuum in ea. Aperiat nobis in ejus intellectu ſenſum, ille qui aperuit diſcipulis euntibus in Emaus ut intelligerent ſcripturas, & certè non poteſt mihi non eſſe perſuaſum, quin conditores hujus leg. qui viderunt varietatem dictarum opinionum gloſſ. & antiquorum voluerint legem facere dirimentem iſtam controverſiam opinionum, prout ſæpiſſimè alias faciunt: & ex multis verbis hic poſitis colligo. Primo ab ejus deciſione, ut in hoc excludamus pactum gratuitum: illud enim licèt operetur effectum excluſionis ipſius paciſcentis, & peremptionem illius inſtantiæ: non tamen operatur, ut liberet accuſatum à pœna corporali, ſi accuſetur per alium, vel ex novo proceſſu judex inquiſitionem formet, unde in pacto gratuito remanet opinio gloſſ. & communis, ſatis hoc conſtat ex verbis hic poſitis (*auenencia con ſus adverſarios pechandoles algo*) ut ſupra tetigi in gloſſ. ſuper dictis verbis. Secundo etiam colligo, quòd neque tranſactio præcludet viam aliis accuſare volentibus: neque ex judicis officio novam inſtantiam inchoando, vel fortè veterem proſequendo, prout voluit Raphael Fulgo. *in dict. leg. tranſigere per L. 2. C. de abolitio.* & tam ipſe, quam Ang. ita dicunt conſuetudine obſervari: & dicit Alex. de jure eſſe opinionem ſuſtentabilem: evitatur enim circuitus inutilis, qui eſſet novam inſtantiam inchoando. Tertio colligo quòd lex iſta aperte decidit, tranſactionem ſuper crimine capitali valere quantum ad hoc, ut reus liberetur à pœna corporali, & cum indiſtinctè loquatur intelligo: tam reſpectu illius proceſſus, quam alterius, qui de novo per alios, vel per judicem inchoaretur: & ſic quòd in hoc procedat opinio Guido. de Suza, & aliorum: cum enim ſit ratio finalis licitum eſſe accuſato redimere ſanguinem ſuum per viam tranſactionis: & per pecuniam corrumpendo adverſarium: ut in juribus de quibus ſupra & hic, & lex ita permittat perpetua debet eſſe, & utilis talis proviſio legis alias eſſet inutilis, & nullius utilitatis reſpectu talis cauſæ finalis, quæ fuit redimere ſanguinem ſuum, & inter alia ad hoc ſit tenendum moveor ex dictis Bal. *in dict. leg. tranſigere, ad fin. col. 1. & in princ.* ſequentis ubi poſtquam retulit intellectum Bar. ad illam leg. quòd tranſactio operetur effectum excluſivum accuſantis, & impediendi proceſſum inchoatum: non verò quoad alios effectus, puta pœnæ totaliter extinguendæ, ſubdit Bal. hæc verba. Ego dico quòd lex noſtra in regula affirmativa dicit tranſactionem permiſſam, non tamen de ejus effectu, niſi quatenus includit ex virtute permiſsiva: omnes ergo LL. quæ puniunt tranſigentem, non habent locum in re-

yerro fueſſe de adulterio. (12) Ca, en tal caſo como eſte, non puede ſer fecha auenencia

por

regula permiſsiva: ſed LL. quæ diſponunt de aliis effectibus, non excluduntur ſub iſta permiſsione: quia aliud eſt permittere, aliud eſt robur tranſactioni dare: nam ſi lex. iſta daret robur, ſequeretur quòd tranſactio eſſet totaliter extinctiva pœnæ delicti, ut *ff. de injur. L. ſed ſi unius, §. ſi ante judicem, ff. ad Silla. L. Divus*, quòd non dicit hęc lex neque aliqua alia: aliud eſt ergo quærere de permiſsione, & prohibitione: & de iſtis loquitur lex noſtra: aliud eſt quærere de valentia, & robore: & de iſtis non loquitur hic text. hæc ſunt verba Bald. cum ergo, lex iſta partitarum non ſolum diſponat permittendo tranſactionem in talibus criminibus: verum etiam det robur tranſactioni, eo reſpectu, ut reus à pœna corporali liberetur: ut hic babes cum dicit (*vala, &c.*) infertur clare, quòd lex iſta addidit in hoc ad diſpoſitionem, *dict. leg. tranſigere*, & habemus Bal. gloſſantem iſtam, *L. volentem*, ut tali caſu, neque ex prima, neque ex alia inſtantia imponi jam poſsit pœna corporalis, & quòd reſpectu omnium talis pœna ſit extincta ex robore tranſactionis: conſideravit enim hic legislator, id quòd ſolutum eſt tranſactionis nomine adverſario ſuccedere loco pœnæ quę erat imponenda, *L. ſi eum, §. qui injuriarum, ff. ſi quis cautio. facit. L. ſi donatæ res, §. 1. ff. de dona. inter vir. & uxor.* Bene conferunt ad hoc quæ tradit Paris de Puteo *in ſuo tractat. ſyndicatus, fol. 41. col. 2. verſ. an facta compoſitione*, ubi quærit an facta compoſitione per juſtitiatum de voluntate partis, delinquens poſsit iterum accuſari, & *eodem fol. col. 1. verſ. an ſi compoſitio*, ubi quærit an ſi compoſitio fiat cum illis, cum quibus licitum eſt, & modo permiſſo excludantur alii volentes delinquentem, qui compoſuit iterum accuſare de dicto crimine, pro quo fuit compoſitus? Videas ibi per eum dicentem, quòd ſi compoſitio facta ſit de voluntate offenſi, ſeu partis ad quem vindicta principaliter pertinet: quòd excludantur alii in criminibus, in quibus licita eſt tranſactio, & facit bonus text. *in L. ſi quis dicat, ff. de manumiſsio.* ibi *niſi dominus, &c.* neque mihi placet intellectus illorum, qui dicunt iſtam leg. partitarum nihil addere ad *L. tranſigere*, & quòd intelligi debeat, quòd tranſactio valeat, ut non videatur convictus de crimine reus tranſigens, non enim neceſſe erat ad hunc effectum, aliquid dicere de valore tranſactionis, ſufficiebat, ut Bal. dicit, *ipſa ſola permiſsio tranſigendi*, nam verbum illud (*porende*) debet intelligi quaſi dicat, talem effectum operatur, d. tranſactio, ut inde ex ejus, ſcilicet, robore pœna corporalis reo non imponatur de crimine, iſtam tamen concluſionem ſic ex iſta, leg. elicitam, limitarem, & intelligerem, quando tranſactio facta fuit ab eo, vel ab eis quibus principaliter ſpectabat vindicta, prout dixi ſuperius in gloſſ. ſuper parte (*con ſus adverſarios*) vel ſi alius accuſavit, & tranſegit, quòd ipſe offenſus ſciverit proceſſum, & tranſactionem, & tacuerit: nam ſi ignoraſſet admitteretur ad accuſandum, & reus tranſactione non eſſet liberatus à pœna corporali, *L. ſi cui, §. biſdem, ff. de accuſa. L. 12. ſupra eod.* & idem eſſet, & ſi ſciverit de proceſſu, & tranſactione probaret tamen interveniſſe colluſionem, ut *in L. prævaricationis, ff. de præva. L. intra quatuor, ff. de diver. & tempo. præſcri. cap. 1. & fin. de coll. deteg. L. 20. tit. 22. 3. part.* & vult Paris de Puteo, ubi ſupra, item, & limitarem, & intelligerem.

Secundo, quando tranſactio eſſet ita modica emendatione data, quòd potius videretur pactum gratuitum, quam tranſactio: ut dixi ſupra in gloſſ. (*pechandoles algo*) tunc enim potius dicetur donatio, quàm tranſactio ex his quæ tradit Bart. *in* L. 1. §. *non uſque adeo, ff. ſi quis à parente fue. man.* Bal. *in L. ſi unquam, C. de revo. dona.* & quæ dixi *in L. 8. tit. 4.* in gloſſ. ſuper verbo *dieſſe, 5. part.*

Item, & tertio limitarem niſi crimen, ſuper quo tranſigeretur eſſet valde enorme, & qualificatum, ita quod citra pœnam corporis nulla alia pœna ſatisfaceret reipublicæ, nam tunc non obſtante tranſactione, imponeretur pœna corporalis, moveor tàm ex dictis Inno. *in cap. 1. de conſtit.* ubi Felin. *col. 15. & 16.* multa congerit, quòd judici liceat tranſgredi, LL. propter caſum terribilem, ſeu propter enormitatem delicti, & ex his quæ tradit Abb. *in cap. at ſi Clerici, in princ. col. 7. de jud.* quòd *cap. cum non ab homine de jud.* dum homicidæ tantum imponit pœnam diſpoſitionis, & non degradationis, & traditionis curiæ ſeculari, intelligatur, & reſtringatur in homicidio non qualificato, ita quòd non tranſeat in aliam ſpeciem criminis graviorem, puta parricidium, aſſaſsinamentum, homicidium ſacerdotis, proditorie cum ſpoliatione bonorum, vel ſi ordinavit prodere patriam, vel interfecit doloſe patrem, vel matrem, facit etiam, *L. fallaciter, C. de abolitio. in fine. & L. fin. C. ne ſanct. Baptiſ. iteretur*, ubi prohibetur abolitio accuſationis in caſu patriæ oppugnatæ, & aliis caſibus exceptis, de quibus ibi, facit etiam iſta leg. in exceptione, quam ponit de adulterio, ſicut, & poſuit, *L. tranſigere*, ubi aliqui Doctor. extendunt ad raptum, ex quo infert ibi Cynus poſt Hug. de la Fon. quòd ſicut prohibitio ibi de adulterio extendebatur ad raptum, ut ſuper eo tanquam ſimili, vel graviori non poſsit tranſigi, ita à majoritate rationis, non poſsit tranſigi ſuper crimine læſæ majeſtat. vel hæreſis, vel ſimilibus, & verba Cini refert ſimpliciter Anton. *in cap. 1. de coll. dete.* & etiam Joann. de Anania, *col. 11.* ubi hoc videtur ſequi inducens quòd caſus excepti à regula poſſunt extendi, ubi hoc eadem ratio, *L. ob æs.* cum ibi nota. per gloſſ. & Bart. *C. de præd. mino. L. illud, C. de ſacroſanct. Eccleſ. cap. ad audientiam, de Clericis non reſiden.* licèt Alex. *in dict. leg. tranſigere, col. 4. verſ. item inferebat*, Cynus vult contrarium motus, quia ſecundum magis communem opinionem, exceptio ibi poſita de adulterio, non extenditur ad raptum. Item quia talis exceptio de adulterio, debet firmare regulam in caſibus non exceptis ut notatur, *in L. in bis, ff. de legi. & quia*, ratio aſsignata in adulterio, non militat in iſtis caſibus: mihi tamen quicquid ſit in raptu mulieris, magis placet extenſio Cyni. Anton. & Joan. de Ana. ſaltem attentis terminis hujus, leg. partitarum, quia alias maleficia enormia, & qualeficata remanerent impunita, & exinde multa mala ſequerentur, & ita audio practicari iſtam leg. in iſtis regnis, quòd data tali enormitate, & atrocitate delicti, de tranſactione non curatur, quoad liberationem pœnæ corporalis.

(12) *De adulterio.* Concord. *cum dict. leg. tranſigere, & cum* L. *de crimine, C. de adult.* & aſsignatur ratio per Doctor. propter frequentiam, & enormitatem criminis adulterii, & propter honorem matrimonii, cui *L. multum favet*, L. *ſuper ſtatu. C. de quæſtio.* ut tradit Salyc. *in dict. leg. tranſigere, in 6. oppo.* dicens, quòd ratio eſt impudicitia per quam inducitur ſanguinis perturbatio, & ex iſtis rationibus Doct. *in dict. leg. tranſigere arguunt*, an idem ſit dicendum in raptu virginis, vel viduæ, poſt gloſſ. ibi, quæ allegat. L. *pen. C. ex quibus cauſ. ſer. præm. lib. accip.* & magis communis opinio eſt ſecundum Alex. & Jaſ. quòd non extendatur illa prohibitio de adulterio ad raptum, vid. quę dixi ſupra *gloſſ. prox. in fine*, nam taliter poſſet eſſe raptus enormis, & qualificatus, ut procederet alia opinio, de qua per gloſſ. & Jac. de Aren. & Hug. de la Fo. & Cyn. *in dict. leg. tranſigere*, ut ſi eſſet raptus monialis, ut dicit Bal. *in L. 1. C. de rap. virg. 2. notab.* & quòd hic prohibetur tranſigi ſuper adulterio, intellige in adulterio vero, ſecus in præſumpto, juxta diſpoſitionem *auth. ſi quis ea, C. de adult.* quando præmiſſa trina proteſtatione, reperitur quis alloqui mulierem, ſecundum Jac. de Bello

viſ.

por dineros; mas bien le puede quitar de la acuſacion el marido (13) ſi quiſiere, non recibiendo precio ninguno por ello. Pero ſi la acuſacion fueſſe fecha ſobre yerro alguno, (14) que fueſſe de tal natura, en que non mereciesſe muerte, nin perdimiento de miembro, mas pena de pecho, o de deſterramiento, ſi ſe auiniere el acuſado con el acuſador, pechandole algo, (15) ſegun que ſobredicho es; por razon de tal auenencia como eſta dezimos, que ſe da por fazedor del yerro, (16) por razon de la auenencia, e que lo puede condenar (17) el Judgador, a la pena que mandan las leyes, ſobre tal yerro como aquel de que el era acuſado; fueras ende, ſi la acuſacion fueſſe fecha ſobre yerro de falſedad. (18) Ca eſtonce non ſe daria por fechor del yerro, por razon de la auenencia: nin lo podrian condenar a la pena, ſi non le fueſſe prouado. Pero ſi eſte que fizo la auenencia pechando a ſu contendor, lo fizo ſabiendo que era ſin culpa; (19) e por tollerſe de enxeco (20) de ſeguir el pleyto, touo por bien de pecharle algo; ſi eſto pudiere prouar, non deue recebir ninguna pena, nin lo deuen condenar por fechor del yerro; ante dezimos, que deue pechar el acuſador (21) aquello que recibio del, a quatro doblo, ſi gelo demanda faſta vn año, e ſi deſpues del año gelo demandare, deuele pechar otro tanto, quanto fue aquello que recibiò del; como quier que el que es accuſado, puede fazer auenencia ſin pena ſobre la acuſacion, aſsi como de ſuſo diximos. Pero el acuſador que la fizo, cae en la pena (22) que es pueſta en la quinta ley an-

viſ. in corpore unde illa *authent. ſumitur*, & ſecundum Bal. Ang. & Saly. Alex. & Jaſ. *in dict. leg. tranſigere*, Ang. *in* L. *ſi maritus, §. ſi negaverit, ff. de adulter.*

(13) *El marido.* Quòd in accuſatione adulterii poſsit fieri remiſsio per pactum gratuitum, tenet Azo. *C. de tranſact. in ſumma, col. 2. verſic. in criminalibus*, & Gofre. *in ſumma eo. tit.* qui traxit ab ipſo Azo. ut, & refert Alberic. *in dict. leg. tranſigere, col. 2. alleg.* L. *in fiſci cauſa, ff. de jure fiſci, & dict. leg. qui cœtu, §. fin. ff. ad L. Jul. de vi pub.* & pro hoc inducit Alber. quod multa gratis ſunt licita, quæ non licent accepta pecunia. Odofredus tamen relatus ab Alberico tenuit oppoſitum ex generalitate illius, L. *tranſigere*, & idem tenet ibi Albericus qui allegat pro iſta opinione, *dict. leg. de crimine, C. de adult.* & refert idem tenuiſſe Azo. ſibi contrariam in brocardis de remiſsionibus, & arbitriis, *1. rubricella*, Bart. *in conſil.* 175. incipienti, *Domine poteſtas Roche.* tenet, quòd licèt ſuper crimine adulterii non poſsit tranſigi ad finem impediendi judicem, quo minus poſsit proſequi proceſſum inchoatum per accuſatorem tranſigentem: tamen benè poſſet fieri pax gratuita ſuper crimine adulterii, quia unicuique licet ſuum rencorem, & injuriam remittere, & loquitur Bart. tàm reſpectu adulteri, quàm adulteræ, & quomodocumque ex dictis modis habeatur iſta littera, iſtud credo eſſe verum, tàm in adultero, quàm in adultera, maximè ſtante hodie, *L. 80. in ordin. Tauri*, ex qua reſultat, quòd ſi parcat maritus uni ex eis, ſimiliter videtur, & parcere alteri facit, L. *adulter. §. fin. ff. de adulter.*

(14) *Sobre yerro alguno.* Intellige ſive ſit publicum crimen ſive privatum: ſi criminaliter agatur ſecundum gloſſ. Bart. & communiter Docto. *in dict. leg. tranſigere*, & clarè decidit iſta L. ut patet in ſequentibus verbis, quid tamen ſi delictum fuit in omittendo, vide gloſſ. *in leg. 2. ff. ad Silla.* & Bald. *in leg. juris gentium, §. ſed ſi paciſcar, ff. de pact.* Alex. & Jaſo. *in dict. leg. tranſigere.*

(15) *Pechandole algo.* Si ergò gratis paciſcantur in criminibus non ingerentibus pœnam ſanguinis, velle videtur iſta lex, quòd valeat gratuitum pactum. Sed tene contrarium, quia ſolum eſt differentia inter pactum, & tranſactionem factam in caſibus prohibitis, quia reus tranſigens, videtur confiteri delictum, & per hoc efficitur infamis, L. *in fiſci. ff. de jure fiſc. &* L. *fin. ff. de prævari. & infra iſta leg. & L. athletas, §. fin. ff. de bis qui not. infa.* ſed gratis paciſcens non *L. furti, §. pactus, ff. de infa.* quoad alios tamen effectus non differunt pactum, & tranſactio, nam utrobique militat ratio, quòd non valeant, quia verſatur intereſſe reipublicæ, ne delicta remaneant impunita, L. *juris gentium, §. ſi paciſcar, ff. de pact*, & ita magis communiter tenent Docto. ut tradit Alex. quem videas *in d. leg. tranſigere; col. pen.*

(16) *Por fazedor del yerro.* Adde *dict. leg. in fiſci cauſis, ff. de jure fiſ. & L. quoniam, ff. de bis qui not. infa. & L. fin. ff. de præva.* ubi, & quod habetur pro convicto, & L. *ejus qui delatorem, ff. de jure fiſ.* & licèt tranſactio facta fuerit extra judicium, ficta tamen confeſsio, quæ reſultat ex illa, habet vim confeſsionis factæ in judicio: ut ſufficiat ad condemnationem: ut ſubdit iſta L. & probatur *in dict. leg. ejus qui delatorem*, tradit Paul. de Caſtr. *in dict. leg. tranſigere, col. pen.* eſt autem dare cautelam, per quam reus ſic tranſigens non habeatur pro confeſſo, & convicto, quòd reus, ſcilicèt, expreſsè proteſtetur, quòd facit tranſanctionem cum accuſatore, non ex eo, quòd crimen ſit verum, ſeu quòd crimen confiteatur, ſed ut evitet diſpendia litis, argum. L. *minoribus, ff. de mino.* & facit *cap. dilectus filius, cum ibi notatis de ſimo.* & hæc fuit Tancredi de Corneto *in ſua compendioſa*, quem referunt Alexand. & Jaſo. *in dict. leg. tranſigere, col. fin.* Alberic. etiam ibi, *col. 4.* dat aliam cautelam ad tollendum omne periculum, quod inſtrumentum tranſactionis non fiat ad accuſatoris, & accuſati poſtulationem, nec eis præſentibus: ſed poſtulationem tabellionis, recipientis nomine, & vice cujuſcumque cujus intereſt: vel ejus qui diceretur, vel reperiretur tale maleficium commiſiſſe, qui ad hoc allegat Gandin. *in dicto ſuo tractat. & tit. verſ. pone inculpatum*, & vide per Bart. Cepo. *cautela* 240.

(17) *Condenar.* Ex eodem proceſſu, & inſtantia, ut *in leg. 2. C. de abolitio.*

(18) *Falſedad.* Rationem ſpecialitatis ponit Alber. de Gand. *in dict. tract. & tit. col. 1.* quia ſicut homo per effuſionem ſanguinis anichilatur, ſic qui vitium falſitatis incurrit, ad nihilum inter homines recidit, quia poſteà dicitur homo ſine fide, i. ſine conſcientia, & omne quod non eſt ex fide peccatum eſt. Peccatum autem eſt nihil, ut in Evangelio Joan. & ſic nimirùm, ut permittatur tranſactio. Cinus etiam poſt Hug. de la Font. redit aliam *in dict. leg. tranſigere*, ad idem tendentem: vide ibi per eum, & Albericum.

(19) *Sin culpa.* Adde L. *ſervi, C. de adulte. &* L. *ſi ab eo. ff. de calum.* gloſſ. *in leg. fin. ff. de præva.*

(20) *Del enxeco.* I. à vexatione, adde *cap. dilectus filius*, & ibi gloſſ. & Docto. *de ſimo.* & gloſſ. *in cap. nullus, in fin. 1. quæſt. 1. & in cap. quæſitum, 1. quæſt. 3.* & gloſſ. & Abb. *in cap. cum pridem de pactis.*

(21) *Pechar el acuſador.* Adde *L. 1. in princ. ff. de calum.* & gloſſ. *in dict. leg. ſervi ob violatum, C. de adult.* Bald. *in leg. 2. C. de abolitio.* & licèt accuſatus repetat, pax remanet firma, L. *quamvis, C. ad Turpil.*

(22) *Cae en la pena.* Adde L. *ab accuſatione, ff. ad*

Tur-